

HZ. İBRAHİM VE NEMRUT

RIZA NERGİS

MEHMET HULUSİ ÖCAL KİTAPLIĞINDAN

ŞURKAV KÜTÜPHANESİNE

AYŞE ÖCAL TARAFINDAN

2017 YILINDA BAĞIŞLANMIŞTIR. No:

RIZA NERGİZ

(Yüksek İslâm Enstitüsü Mezunu)

Urfa Vakıflar Müdürü Eski Müftü Yardımcısı

HZ. İBRAHİM
ve
NEMRUT

GAYE MATBAASI
Tel : 11 39 50 - 10 68 20
ANKARA

ÖNSÖZ

Âlemlerin Rabbine nihayetsiz hamd ve senalar-
dan sonra, onun yüce Resûlüne, âl'ine, mektebinde
yetişen ashabına; malları ve canları, kalbleri ve
dimagları ile O'nun yolunda bulunanlara salât u se-
lâm olsun.

Cenâb-ı Hak (C.C.) beşeriyeti yaratırken, yi-
ne bu beşer içinde zaman zaman bâzı kullarım ken-
di vahyine mazhar kılmış, tebliği ile vazifelendir-
miştir. ki, diğer kullarına doğru istikameti göster-
sin, çirkef ve cehâlet bataklığından kurtarıp haki-
kat nuruna iletinler.

İşte bu yüce şahsiyetlerden ve peygamberler
zincirinin en mühim halkalarından birisi de hayatı
boyunca — en ağır şartlar altında bile — bâtıla bo-
yun eymeyen ve fakat sarsılmaz imanıyla ona karşı
dağ gibi duran, küfrün putlarını yerle bir eden ve
Hakkın galebesi için son nefese kadar bâtil düşün-
meye karşı mücâdele veren ve bu üstün meziyetle-
rinden HALÎLULLAH (Allah'ın dostu) vasfıyla
muttasif olan Hz. İbrahim (A.S.) dir.

Muhterem okuyucu kardeşlerimin peygamber-
lerin cediti (atası) âlası olan bu ulu peygamber hak-
kında — az da olsa — bir fikre sahip olmak, İslâm
dininin bir gereği olarak O'nu tanımak ve bir pey-
gamberin İslâm uğrunda tâkip ettiği metodu anla-

mak için bu ufacık kitabı kendi kısır fikrimle yazmaya koyuldum. Cenâbı-ı Hakkın tevfik ve yardımıyla bu kadarcık karalamaya muvaffak oldum. Beni buna teşvik eden dost ve ahbablarıma hâssa-ten Dergâh Câmii Onarım Derneği mensuplarına ve mezkûr câmiin İmam - Hatîbi Sabri Hoca efendiye minnet ve şükranlarımı belirtmeyi bir borç bilirim.

Hacmen ufak ve fakat muhteva bakımından okuyucu kardeşlerime — az da olsa — fayda sağlıyacağına emîn olduğum bu kitapçığın sonuna Kur'an-ı Kerîm'de Hz. İbrahim (A.S.) hakkında geçen bütün âyet-i kerîmelerin meâlleri büyük bir gayret sarfedilerek alınmıştır.

Hidâyet ve tevfik Allah'tandır.

Rıza Nergiz
Vakıflar Yurdu Müdürü
Urfa eski Müftü Muavini

BALIKLI GÖL

HALİLÜRRAHMAN — AYN — ZELİHA

Urfa kalesini taşıyan damlacık dağının kuzey eteğinde yanyana iki tarihî mağara bulunmaktadır. Bunlardan, sağ taraftaki Hz. İbrahim'in kuzey batı eteğinde yer almakta ve halk tarafından Hz. İbrahim'in ateşe atıldığı yer olarak telâkki edilmektedir. Halilü'r-Rahman isminde olan bu mağranın genişliği 27, uzunluğu ise 151 metredir. Ayrıca bu alanda Ayn-Zeliha adı verilen 50 metre uzunluğu ve 130 metre genişliği haiz iki göl vardır. Bu göller birbirine kanallarla bağlıdır. Bu göller çeşitli büyüklükte gayet mûnis ve onların seyri insana büyük bir ferahlık bahşeden ve Allah'ın en tatlı yaratıklarından biri olan balıklara doludur. Bu göllerdeki balıklar halk tarafından kutsal sayıldıkları için tutulmaz ve yenmezler. Onun için devamlı surette üreyerek çoğalırlar.

Bu mağranın yanında bulunun diğer ikinci mağara da, Hz. İbrahim aleyhisselâm'ın annesi Zeliha'ya ait olduğu söylenir. Bu sebeblere binaen mezkûr iki mağara da halk tarafından kutsal sayılır ve dünyanın her yerinden gelen insanlar tarafından ziyaret edilir ve kurbanlar kesilir. Yeri gelmişken buralarda ve buralara benzer yerlerde kesi-

len kurbanlar hakkında biraz izahat vermek isterim :

Malûm olduğu üzere İslâm dininde kurbanın kesilmesi sırf Allah rızasına nail olmak, O'na bağlılığını itiraf etmek ve kesilen kurbanların fakir ve fukaralara dağıtmakla Allah'ın yardıma muhtaç kullarına karşı ictimai (Sosyal) görevlerden birinin yerine getirilmesidir.

Yoksa gösteriş için, ziyaret ve makamlarda medfun kişiler adına kurban kesilmez. Kesildiği takdirde sahibi hayır kazanmaktan ziyade, en büyük günahlardan birini işlemiş olur. Çünkü kurban yalnız ve yalnız Allah adına kesilir. Gayrisinin namına boğazlanan ve dağıtılan kurbanlar haramdır, murdardır.

Kurban hayvanları da koyun, keçi, deve ve sığır cinsleridir. Hindi, horoz, tavuk, kaz, ördek ve benzeri gibi hayvanların kurban niyetiyle kesilmeleri caiz değildir ve kurban olamazlar.

HAZRET-İ İBRAHİM

Ülü'l-Azm denilen beş büyük peygamberlerden biridir. Kur'ân-ı Ker'im ve bâzı müfessirlerin yorumlarına göre Mezopotamyalı AZER isminde Nemrud'un putçu başısının oğludur. Annesinin ismi ZELİHA'dır. (M.Ö 1263) tarihinde bugünkü Dergâh tekkesinin doğusundaki yapışık mağarada çocuğu doğurduğu tarihçiler tarafından kabul edilir.

Ateşe atılışı müteâkip Nemrud'un ve ahalisinin zulüm ve işkencelerinden dayanamayan Hazret-i İb-

rahim Filistin'e göç etti ve 175 yaşında iken orada ebedi hayata göz yumdu. Tevrat'a göre, oğlu İsmail ve İshak tarafından Kudis-i şerife bağlı «HALİLÜ'R-RAHMAN» kasabasının ELHALİL mezarlığına defnedilmiştir. Eşi SARE de yanında medfundur.

Hazret-i İbrahim'e Allah'ın dostu mânasına gelen «Halil'r-Rahman» denildiği gibi, Tevrat'ta, Nuh oğlu, Sam oğlu, Arfahşad oğlu, Kaynan oğlu, Salih oğlu, Abir oğlu, Fatih oğlu Argu oğlu, Saruğ oğlu, Nahur oğlu, Tarih oğlu diye de anılır.

Hz. İBRAHİM'İN DOĞUMU VE NETİCELENMİŞ ŞEKLİ :

Ceddü'l-Enbiya olan Hazret-i İbrahim'in dünyaya teşrif edeceği devirde; Babilde Nemrud hükümdar idi.

Tahminen 5000 seneye yakın evvel UR ismini taşımakta olan bugünkü Unfa şehri de gaddar, zâlim ve katı yürekli mânasına gelen Nemrud sülâlesinin tasarrufu altında idi. Nemrud ceberut ve kötülüğü ile kendisini kavmine zorla tanıtıp ve kabul ettirmiştir. Bu diktatörvâri canavar, uydurduğu putları tanrı, kendisini de İlâh olarak kavmine ilân ettirmiştir. Tıpkı Mısırdaki Firavunların yaptıkları gibi, yani inkârcılık, zulüm ve ceberutluk yönünde firavunlar silsilesi ile Nemrutlar silsilesi arasında hiç bir fark yoktur.

Bir gün Nemrud'un baş kâhini huzura girer ve daha önce görülen rüya hakkında bir kehânette (gelecekte haber vermek) bulunacağını bildirir. Müsaade edilince :

— Ya Nemrud, diye söze başladı. Yakın zamanda, Ülkende doğacak bir erkek çocuk kavmini dinlerinden ayıracak. Sana itâatsizliğe mecbur tutacak ve milletini peşinde bir başka fikre, dine sevk edecek ve böylece senin bütün şan, şeref, mevki ve saltanatının heder olmasına vesile olacaktır, dedi.

Bunun üzerine Nemrud, genel emir çıkararak anne olma çağına erişmiş ülkedeki bütün gebe kadınları toplamış, hepsettirmişti. Yeni doğan masum yavruları da hemen boğduruyor, hayvanlara yem olarak veriyordu. Bu cinayet ve vahşice katliâm devam ederken Azerin de (Hz. İbrahim'in babası) karısında hiç bir gebelik alâmeti görülmediği için ve Azerin evleneli sekiz sene olduğu halde karısından bir çocuğun olamayışı, herkesce karısının kısır olduğu kanaatinin hasıl olmasından, o, bu emrin dışında kalmıştı. Halbuki Zeliha gebe idi.

Rüya hâdisesinden sonra oldukça korkulu ve heyecanlı günler, saatler yaşayan zalim Nemrud, bilâhare ikinci defa kâhinlerini toplamış, onlardan hâdisenin cereyan tarzı hususunda bilgi istemişti. Kâhinler, bir çok hesaplardan sonra putlarını devirecek, dinlerini hiçe sayacak çocuğun ana rahmine intikal ettiğini haber vermişlerdi. Nemrud, bu sefer tayin ettiği bir takım memurlar aracılığıyla gebe kadınları tesbit ettirmeye başladı. Kâhinlerin aralarında tesbit ettikleri tarihe kadar doğan erkek çocukların öldürülmesine karar verilmişti. İşte bu zamanda İbrahim'in annesi kendisine hamileydi. Gebelik durumunu Nemrud'un akrabası olan kocası Azerden bile gizli tutuyordu. Çilekeş hâturn karnını çeşitli sangırlarla sıkıyor, hamile olduğunu kimseye sezdirmeden durumun neticesini bekliyordu.

Nihayet, gün gelip çatınca, kimse onu görmesin diye sabahın erken saatlerinde, kale dışına çıkan kervan arasına dalıp, nöbetçilerin nazar-ı dikkatlerini celbetmeden kale dışına çıkmaya muvaffak oldu. Bir müddet koşarak rasladığı bir mağaraya sığındı.

Orada Hazret-i İbrahim'i dünyaya getirdi. Çocuğun göbeğini keskin bir taşla kesti. Beline sardığı bezlerle onu sardı. Ona ilk sütünü verdikten sonra kulağına İbrahim ismini sesledi. İbrahim (toplum babası) mânasına gelir. Doğum yaptığı mağaranın bugünkü **Mevlid-i Halil** ismi verilen ve Derghâh câmiinin doğu cephesinde yer alan mağara olduğunu bazı tarihçiler tarafından ve umum halk arasında söylenilmektedir.

HAZRET-İ İBRAHİM'İN MAĞARA HAYATI

Nemrud ve onun zalim fikirdaşları yüzünden hamilelik sancularıyla kaleyi terk edip, ilk sığındığı mağarada Hazret-i İbrahimi doğuran o, iffetli ve cefakâr büyük kadın Zeliha, oğlunu doyuncaya kadar emzirdikten sonra mağaranın ağzını büyük bir taşla kapattı. Kimse farkına varmasın diye üç gün boğluna varmadı. Üç gün sonra, varıp yavrucağını göreyim, öldü'mü yoksa sağ mı? diyerek mağaraya geldiğinde gördü ki, İbrahim aleyhisselâm sağ salim parmak ucunu ağzına alıp emip duruyor. Allahu Teâlâ onun rızkını parmağından vermişti. Zeliha oğlunu annelik şefkatiyle yerden kaldırıp bağına basarak ve doyuncaya kadar emzirdi. Yine mağara

ağzını sıkıca kapatıp gitti. Bunun üzerine bir yıl geçti. Annesi durumu kocasından bile gizli tutuyor ve daima süt sağmak bahanesiyle mağaraya inip İbrahimi emzirdikten sonra tekrar eve dönüyordu. Cenâb-ı Hakkın lûtufları ve keremiyle İbrahim aleyhisselâm bir gün bir aylık ve bir ayda diğer çocukların bir yılda büyüdüğü kadar geliyordu. Bu tarz üzere on beş ay geçtiğinde İbrahim aleyhisselâm on beş yaşında delikanlı gibi idi. Bir gece anası İbrahim'i emzirmeye geldi. Çünkü gündüz gelmekten çekinirdi. Hz. İbrahimi alıp emzirdi. Sonra onu biraz dışarıyı, görsün, hava alsın diye mağaranın dışına çıkarıp bıraktı.

Mağaradan açık hava âlemine çıkarılan Hz. İbrahim aleyhisselâm, başını göğe doğru kaldırıp seyredince yıldızları görüp Şaşıtı. Kalbinde acaba bu göğü bu kadar büyüklüğü ile sütunsuz, dayanaksız olarak kim yaratmış ola ve bunun yaratıcısı, sahibi kim ola? diye tefekküre daldı. Derken büyük bir yıldız gördü ve «İşte tanrım budur» dedi. Burada bir istifham vardır. Gerçekten İbrahim (A.S.) yıldızı kesin olarak tanrı kabul etmemiştir. Mânası, acaba tanrı bu mu ola, demektir, tanrı olabilir mi? İstifhamı İbrahim'in kafasında uyandıran âmil gördüğü yıldızın diğer yıldızlardan daha çok parlak oluşu idi. Zira İbrahim (A.S.) hakikî yaratana bulma arayışı içinde idi. Onu bir an evvel bulup ona bağlanmayı içten arzuları. Gördüğü yıldız bir müddet sonra seyredip (dolanıp) batınca Hz. İbrahim :«Dolaşıp kaybolan şeyi ben sevmem.» Çünkü bir nesne ki, bir hal üzere kalmayıp, doğa ve dolana, o şey tanrı olmaya yaramaz, dedi. Biraz sonra ay doğdu. İbrahim

(A.S.), onun nûrunu, gördüğü yıldız ziyasından fazla olduğunu görünce «Tanrım bu olsa gerek (1)». Fakat bu da yıldız gibi bir müddet dolanıp seyrettikten sonra batınca, Hz. İbrahim «Bu da değilmiş» dedi. Hz. İbrahim'in annesi o gece onu bırakıp gitmemiş ve yanında kalmıştı. Sabah olup gün doğunca İbrahim aleyhisselâm güneşe bir bakış eyleyip «Bu onlardan büyük ve nûru onlardan fazladır. Olsa olsa Tanrı budur» dedi (2). Biraz sonra gün de dolanıp batınca İbrahim aleyhisselâm «Bunlardan hiç birisi tanrı olmaya yaramaz. Benim tanrım bunlar değildir. O Allah Teâlâdır ki, bunları da o yaratmıştır» dedi.

Nitekim Cenâb-ı Hak'ta buna işaret eder : Yani «Ben O Allah'a yöneldim ki, arz ve semavatı o yaratmıştır. (3).»

Bu âyet-i kerîme gereğince, artık o andan itibaren Hz. İbrahim açık ve kesin olarak Allah'ın varlığına ve onun şeriki olmadığına inanıyor, Kalbine tevhid ağacı yeşermiş oluyor ve anasına : «Ey ana, beni buradan artık çıkar ben tanrımı isterim» diye haykırıyor. Anası bu sözü üzerine artık oğlunu alıp eve getiriyor ve böylece İbrahim'in mağara hayatı sona ermiş oluyor. Hazret-i İbrahim'in mağarada iken dişi bir geyik tarafından emzirildiğini rivayet edenler vardır.

(1) En'am sûresi, âyet : 77

(2) En'am sûresi, âyet : 78

(3) En'am sûresi, âyet : 79

HZ. İBRAHİM'İN MAĞARA HAYATINDAN KURTULUŞU VE BABASI TARAFINDAN PUT SATMAYA ZORLANMASI

Yaşça gayet küçük ve fakat bedenlen, fikren rûhen kırk yaşındaki kâmil bir insandan daha olgunluğa erişmiş o yüce insan Hz. İbrahim'in çileli mağara hayatı annesi tarafından onun arzusu üzerine — Allah'ın muradı öyle olduğu için — eve götürmesiyle son bulmuş ve bunu müteâkip babası Azerle olan münasebetleri başlamıştır.

Annesi, oğlu İbrahim'i eve götürdüğünde, durumu babası Azere bildirdi. Ve onu ne şekilde sakladığını, gece varıp beslediğini kendisine izah etti. Bu durum Azeri oldukça duygulandırdı ve İbrahim'in muhabbet ve sevgisi gönlünü fethetti. Ve böylece büyük bir şefkatle onu kucakladı. Bir müddet sonra durumu Nemrûd'a ilettiler ve ona dedi ki : «Benim bir oğlum vardı, uzun zaman evvel gurbete gitmişti yeni geldi.» Azer altın ve gümüşten put yapar ve ağaçtan da yontup halka satardı. İbrahim (A.S.) büyüdüğü zaman Azer ona da put sattırırdı. İbrahim (A.S.) kendisine verilen putun boğazına bir ip takar yüzü üstüne sürürde. Der ki : «Şunu kim alır, hiç faydası yoktur, tümü ziyandan başka bir şey değildir.»

Kâfirler İbrahim'in putu hakaretle yerde sürmesine acırlar fakat babası Azer için kendisine ses çıkarmazlardı. Ne isterse hemen verip elinden alırlardı. Kâfirlerin âdetlerinden biri, ne yemek pişirirlerse bir parça teberrük için putların önüne koyup biraz kaldıktan sonra o yemeği putlara hizmet

edenler yerlerdi. Yahut da fakirlere dağıtırlardı. Azer puthaneden çıktığı zaman İbrahim (A.S.) hemen puthaneye girer ve aradaki yemekleri görünce, putlara, «Yeyin» diyerek yüzlerini yemeklere batırır. Neden yemiyorsunuz diye bir kaç tekme vurur, sonra sürüyerek su kenarına götürür, biraz da yüzlerini suya batırır ve niçin içmezsiniz deyip, biraz daha döğerdi. Durumu gören kâfirler koşup onun elinden alırlardı ve «Ya İbrahim, bu bizim tanrılarımızın niçin döğüp incitir, alaya alırsın?» derlerdi.

İbrahim (A.S.) : «Onun için döğerim ki, şunun gibi lezzetli yemekler önlerinde durur da yemezler ve suya götürürüm, içmezler. Nasıl döğmiyeyim.»

Kâfirler : «Ya İbrahim, bunlar yemek yemeye ve su içmeye kadir değillerdir.» derlerdi.

Hız. İbrahim (A.S.) : «Bir şey ki, yiyecek yemeye ve su içmeye kudreti olmaz ve bu kadar şey elinden gelmez, o tanrı mı olur; başkasına mededi mi dokunur?» derdi.

Kâfirler, Hız. İbrahim (A.S.) in bu hakaretvâri hareketini artık hazmetmeyince babasına söylediler. Bunun üzerine Azer Hız. İbrahim'i azarlayıp : «Ya İbrahim, bizim tanrılarımıza niçin hüürnetsizlik edersin? Bir daha böyle yapma» dedi.

Hız. İbrahim (A.S.) : «Ey ata, gel şeytana uyma ve puta tapma. Öyle bir ilâha tap ki, seni ve o putları, bu yerleri ve gökleri O yaratmıştır. Ben tanrıma senin için istigfar edeyim ve günahımın affını dileyeyim. Bu işi terkeyle müslüman ol» dedi.

Defalarca babasına, bâtil fikirleri bırakıp Hakka gelmeyi telkin ettiği halde, babası ona kendi aklinca cevaplar verirdi. Azer, Hz. İbrahim'in fikrinde sabit olduğunu ve kendi fikirlerine inanmayacağını görünce, kalkıp Nemrûd'a gitti. «Ey pâdişah, bu oğlan benim kadrime bilmez, putlarımıza hor bakar, hürmet eylemez. Bunu padişah bir kaç gün puthaneye göndersin ve oradaki azametli, dehşet verici putları görsün ve orada ibadet edenlerin o tanrılarına nasıl hürmet ettiklerini görsün, buna da tanrıya nasıl kulluk edilir öğretsinler. Ola ki yavaş yavaş gönlü yatışıp uslana da artık putlarımıza bir daha hürmetsizlik etmeye» dedi.

Nemrud hemen Hz. İbrahim'i yakut ve incilerle süslü püslü puthaneye gönderdi. Orada hizmet eden kullukçulara «Bu oğlanı oraya götürüp benim o ulu putuma secde ettirin, sizinle beraber dursun, o putlara o da kulluk etsin, edep ve hizmet yolunu gösterin, öğrensın» dedi. Emir üzerine Hz. İbrahim (A.S.) puthaneye getirildi ve «İçeriye girince ulu tanrıya secde eyle» dediler. Fakat Hz. İbrahim (A.S.) puthaneye ayak basınca Hakka yönelip : «Ya Rab! Benim ulu tanrım sensin ki, bütün mahlûkatı yarattın» dedi. Puttan yüzünü çevirdi ve Allah Teâlâ'ya secde eyledi. Sonra bir kenara çekilip sessiz oturdu. Halk «Bu oğlan delidir, akıl sahibi değildir» dediler ve ona kulak asmadılar. O kendi halinde oturdu. Bunun üzerine bir kaç gün geçti Kâfirlerin bayramı o günlerden birine raslamıştı. Herkesin gitmesi lâzım olduğu için, Hz. İbrahim'e de «Sen de gel beraber gidelim» dediler. Fakat Hz. İbrahim (A.S.) : «Bugün ben yıldızla baktım, hastayım, gi-

demem» dedi. Bunun üzerine hastalık kendilerine bulaşmasın diye hemen yüzlerini çevirip Hz. İbrahimden uzaklaştılar ve bayram yerine gittiler.

Halbuki Hz. İbrahim'de o anda maddî hiç bir hastalık mevcut değildi. Onun gayesi kendisini beraberlerinde götürmesinlerdi. Ve onu mânen baskı altına almasınlar idi.

Derler ki, Hz. İbrahim üç yerde hilâf-ı hakikat söyledi. Birisi budur ki hasta değilken hastayım, dedi. İkincisi, Mısır sultani Sâre'yi elinden almak istediğinde, bu kadın neyindir diye sorulduğunda Hz. İbrahim kız kardeşimdir diye cevap verdi. Üçüncüsü de, putları balta ile kendisi kırdığı halde, sordukları vakit putların en büyükleri yaptı, dedi.

Gerçi görünüşte bu sözler hilâf-ı hakikattı ama, herbirinde bir türlü maslahat ve din için fayda vardı. Zira hastayım demesinden gayesi ehl-i salibin yaramaz işlerinden mübârek hâtırı incinip gönül hastalığına hamletse ve Sâre'ye kardeşim dediği dinde kardeşlik murad olsa olur. Nitekim Kur'anı Kerim'de : «Bütün mü'minler kardeştir» (1), buyrulmuştur. Ve put kaziyesinin te'vili de mümkündür. Durum böyle olunca bu sözler hilâf-ı hakikat olamaz.

Netice olarak; ceddü'l-Enbiya olan Hz. İbrahim (A.S.)'in mübarek rûhu iman ve islâm nûruyla beslendiği için o mülhid kâfirlerin bütün tazyiklerine rağmen, o putlara tapmamış ve Allahına sım-sıkı sarılmıştı.

(1) El-Hucürât sûresi, âyet : 10

HZ. İBRAHİM'İN BÂBİL KAVMİNE PEYGAMBER OLARAK GÖNDERİLMESİ VE ONLARI HAK DİNE DAVETİ

Nûh'un (A.S.) çocukları yer yüzüne dağıldıkları zaman Mahan neslinden «Nemrud» adında zâlim ve hırçın huylu birisi bir çok kabileleri başına toplayarak Babilde şimdiki Musul şehrinin bulunduğu yerlerde Babil hükümetini kurmuştu. Babil ülkesine «GELDANİSTAN» söylenildiği gibi, hükümdarlarına da «Nemrud» denilirdi. Nemrud, şiddet ve ceberûtlük mânâsınadır.

Bâbil hükümetinin kurulmasından bir müddet sonra Bâbil ahalisi arasında «SAİBE» denilen bâtil bir din türemişti. Bu dinin sâlikleri güneşe, aya, yıldızlara, putlara ve hükümdarlarına taparlardı ve onları en kudsi mefhumlar olarak telâkki ederlerdi.

İşte; bu cahil insanların ortaya koydukları uydurmaca bâtil din ve düşünceleri yok etmek o insanların zihinlerine tevhide dayanan Hak dinin yüceliğini ve bu dinin kudsi mefkûre ve düşüncelerini zerketmek, yerleştirmek ve o devirdeki insanları içinde buldukları çirkef dolu hayattan kurtarıp kendilerini, ebedî ve doğru istikametli yola sevk etmek için, Cenâb-ı Hak Nemrud bin Ken'an zamanında Babil kavmine Hazret-i İbrahim'i peygamber olarak gönderdi .

Bu yüce peygamber, Bâbil ahalisine hak ve hakikati bildirmeye çalıştı. Kendilerini her türlü hurâfeden uzak hak dine dâvet etti. Doğan, ölen, sönüp yok olan şeylerin tapılmağa lâayık olmadığını,

kâinatı ve içindeki bütün mevcudatı yoktan var eden tek Allâhtan başkasına tapınmanın şirk olduğunu, bunun neticesinin de ebedî olarak cehennem ateşinde kalış olduğunu mütemadiyen telkin ettiği sözüne aldırış eden olmadı. Ve eski küfür ve ilhadlarına devam ettiler.

Hz. İBRAHİM'İN PUTLARI KIRMASI VE NEMRUD'LA MÜCADELESİ

Bir gün İbrahim (A.S.) in kavmi ilâhlarına kurban kesmek için şehrin dışına çıktıkları vakit Hz. İbrahim'e sen de bizimle beraber bayram yerine gel demelerine ve ısrar etmelerine rağmen, o yüksek meziyyetli peygamber, onlardan yakasını kurtarmak için rahatsız olduğunu beyan ederek onlara iştirak etmedi. Gayesi, kâfirlerin şehri terketmesi ve onun da bunu fırsat bilip putlarını kırmaktı. Puthane hizmetçileri Hz. İbrahim'e «Mademki sen gitmezsin, çık kapıyı kapatalım» dediler. Hz. İbrahim çıktı ve onlar da puthane kapısını muhkem bağlayıp gittiler. Onlar gidince Hz. İbrahim : «Siz ne kadar sıkı kapatırsınız kapatın, vallahi siz gidince ben kapıyı açar, putlarınızı kırar, parça parça ederim» dedi (2-Hizmetçilerden biri bu sözü işitti. «Delidir, ne söylediğini bilmez», dedi, aldırış etmeden gitti.

Şehirde kimse kalmayıp gidince, tek kalan Hz. İbrahim (A.S.) hemen puthane kapısının bir yolunu bularak açıp, gizlice eline bir balta alarak puthane-

ye girdi. Teberrük için putların önüne konan yemeklerden «Bu yemekleri niçin yemezsiniz?» diye takdim etti. Lâkin onlardan bir ses çıkmayacağını, «Ne oldu size ki, konuşmazsınız, söyleseñize yemek dahi yiyemeyince bu halka nasıl tanrılık edersiniz?» dedi. Ve baltayı sağ eline aldı. Elindeki balta ile putların arasına daldı. Kiminin başını uçurdu, kimisinin de ayağını kesti ve onları darmadağın ettikten sonra baltayı da büyük put'un boynuna astı. Halk şehre dönüp ve putların bu vaziyetini görünce, durumu hemen Nemrud'a bildirdiler. Nemrud gelip puthane-nin o halini müşahede edince şaşırıp kaldı. Ve dedi: «Bu işi bizim tanrılarımıza kimetti ise pek zâlimlerdendir» (3) ve hizmetçilere gazaba geldi, «Kim idiyse bulun» (4) dedi. Hizmetçiler Hz. İbrahim'in «Siz gidin ben putlarımızı târûmar ederim» dediğini Nemrud'a haber verdiler. Nemrud «İbrahim'i getirin, eğer bu sözü gerçekten söylemişse işitenler tanıklık etsinler. Ben onun hakkından gelirim» dedi. Çünkü Nemrud her ne kadar kâfir ve putperest ise de, iki kişi şahitlik vermeyince bir işi yapmazdı. Üstelik de İbrahim (A.S.) vezirinin oğlu idi Hemen huzura Hz. İbrahim getirildi. Nemrud dedi ki: «Bu işi tanrılarımıza sen mi işledin ya İbrahim »(5). Hz. İbrahim cevaben : «Eğer söyleyebilirse sorumuz, bakalım belki bunu bu büyük put yapmıştır. O inkâr edecek olursa kırılan putlara sorun, kendileri-

(3) El-Enbiyâ s0resi, âyet : 59

(4) El-Enbiyâ sûresi, âyet : 61

(5) El-Enbiyâ sûresi, âyet : 62

ne bu işi kim ettiğini söylesinler.» (6) dedi. Nemrud, «Sen bilirsin ki, bunlar söz söylemezler» (7). Hz. İbrahim cevaben : «Mâdemki söz söylemediğini ve kimseye fayda ve zararı olmadığını bilirsiniz, öyle ise onlara niçin taparsınız?» (8)

Bunun üzerine hepsi sustular, ahmaklıklarını anlar gibi oldular. Ne yazık ki, şeytanî gururları tekrar baş gösterdi ve Hz. İbrahim'e dediler : «Atamız, anamızın taptığı dinden bizi men'ni ediyorsun.» (9)

Hz. İbrahim : «Sizin atalarınız da hatâ içinde idi. Zira öyle bir şeye taparlardı ki, onlara ne faydası var ne de ziyanı.»

Bu delille kâfirleri mağlûb etmiş olduğu halde, yine de Nemrud Hz. İbrahime «Senin tanrın ne yapar ki, ben de onu yapayım» dedi. Hz. İbrahim (A.S.) dedi ki : «Benim Allah'ım ölüyü diriltir ve diriye öldürür.»

Nemrud «Ben de bunu yapayım» dedi ve emrederek zindandan iki kişi getirildi. Birisini öldürdü ve «işte diriye öldürdüm» dedi. Vebirinin de elini çözüp salıverdi. «İşte ölüyü de diri kıldım» dedi. Zira bu zâlim ve gaddarın nazarında caniyane birini öldürmek Allahın bir diriye öldürmesi ve esaret zincirinden de birini kurtarmak da bir ölüye hayat vermesi gibi idi.

(6) El-Enbiyâ sûresi, âyet : 63

(7) El-Enbiyâ sûresi, âyet : 65

(8) El-Enbiyâ sûresi, âyet : 66

(9)

Hz. İbrahim (A.S.) bu mülhidi iyice susturmak için tekrar ona Allahü Teâlâ güneşi meşrıktan getirir, eğer sen de onun gibi padişah isen mağrıpten getir. (10)» dedi.

Bu sual karşısında şaşırıp kalan o mel'un Nemrud artık Hz. İbrahimle mücadele edecek tâkatı kalmayınca, memurlarına emretti ve onu bir ev içinde hepsettiler. Üzerine bekçiler koydu. Elini, ayağını sıkıca bağlattırdı.

Hz. İBRAHİM'İN (A.S.) HAPİSTE İKEN CİHADI

Peygamberlerin ceddi, Allah'ın vahyiyle şerefyap olan o yüksek ahlâklı insan, bir peygamber olarak ölümünün son dakikalarına kadar bile insanları Allah'ın hak dinine çağırarak, onları küfür bataklıklarından kurtarmak için başta gelen en büyük ödevlerden biri olduğunu müdrik idi. Bundan hapse atılan ve zincirler altında inim inim inleyen Hz. İbrahim (A.S.), kendisini sevip ziyaret edenlere nasihatta bulunuyor ve onları Allahü Teâlanın birliğine davet ediyordu.

Hz. İbrahim (A.S.), daha evvel söylediği gibi, arasıra ziyaretine gelen babası Azere yine şöyle dedi : «Ey baba, niçin görüp işitmiyen, söylemeyen ve sana faydası olmayan şeye taparsın? Ondan hayır gelsin dersen gel Allah'ı bir bil, puta tapmaktan vazgeç müslüman ol.»

Babası ona cevaben : «Bu padişah vilâyetinde iken ben o işi yapamam, sabreyle, bunun hükmettiği yerden çıkıp gidelim orada müslüman olayım» dedi.

Hz. İbrahim, babasının müslüman olacağına va'dine bakarak onun için Allahtan dua ve istiğfarda bulunuyordu. Yoksa kâfirler için dua edilmez. Nitekim Cenâb-ı Hak Kur'anda şöyle buyurur :

«Peygambere ve müslümanlara kâfir için istiğfar etmeleri caiz değildir. Ne kadar akrabası da olsa. Zira bildiler ki cehennem ehliendir. (11)»

Kâfirler için duâ ve istiğfar yoktur» meâl-i âli üzerine Ömer bin Hattab (R.A.) «Ya Resûlallah, öyle ise İbrahim (A.S.) babası Azer için neden dua ve istiğfar eyledi.» deyince hemen şu âyet-i kerîme nâzil oldu :

«İbrahim peygamberin babası için istiğfar etmesi, babası ona müslüman olurum, diye va'd ettiği cihetten idi. Babası Allah'ın düşmanı olup, imana gelmeyince babasına istiğfardan vazgeçti (12).» Zira küfür üzere ölmüştü. Onun için bir daha dua etmedi.

Hazret-i İbrahim bu durum üzere eli kelepçeli olarak yatıp sabretti. Bu haliyle Hz. İbrahim'in dâvasına hizmet etmekten vaz geçmiyeceğini ve gittikçe iman kuvveti onu daha da şahlandırdığını gören Nemrud, onu öldürmeye ve işkence etmeye kâd edip ateşe atmak istedi.

(11) Tevbe sûresi, âyet : 113

(12) Tevbe sûresi, âyet : 114

HZ. İBRAHİM'İN ATASE ATILMA HADİSESİ

Hız. İbrahim'in Allah'ın emrettiği tebliğ vazifesini ifade etmekten kısıkanan, sarsılmaz azim ve metanetiyle zamanındaki insanları tevhid dininde birleşmeye dâvetini çekemiyen katı yürekli ve gaddar Nemrud ahalisine «Onu yakın ve tanrınıza yardım edin (13)» dedi. Bundan dolayı hizmetçilerine, ateş yakılan yeri büyük bir duvar ile çevirmelerini emretti. Nitekim Cenâb-ı Hak Kur'an-ı Kerimde hikâyeye edip buyurur.

Duvar tamam olunca emretti, o yere odun çektiler. Taberî'nin rivayetine göre; odun yüklettikleri develer Hz. İbrahim'i çektikleri odunlarla yakacaklarını bildikleri için sırtlarındaki yükleri mütemadiyen düşürürler ve iletmezlerdi. Döğölmeye razı olurlardı. Bundan ötürü Hz. İbrahim (A.S.) onlara hayır dua eyledi. Amma katır ise hırsla ve gönkü ile çektiği için Hazret-i İbrahim (A.S.) onlara bedduâ eylemişti. Onun içindir kin hâlâ müslümanlar katıra söğünce çoğu defa ona bed diye sögerler.

Bu odun çekme işine memleketin her yerinde, büyük-küçük, erkek-kadın, genç-ihiyar herkes, gönül rızasıyla ve hattâ büyük bir iştiyakla katılırlardı. Hele beli bükülmüş ihtiyarlar ve hastalar, sürüne sürüne varırlar, dağdan arkaları ile birer ikişer getirirlerdi. Ve «Biz de bu tanrılarımızın düşmanlarını ateşte yakalım.» derlerdi. Bu şekilde tam bir yıl odun yığdılar. Öyle ki, odun yığını

kilometrelerce mesafeden bakılsa görülürdü. Sonra ulu bir dağ mesabesindeki bu odun yığını her tarafından ateşlediler. Öyle tutuştu ki, alevi göğe erişti sanırsın. Bunu müteâkip Hz. İbrahimi (A.S.) kelepçe ve zincirleriyle beraber alıp ateşe atmağa getirdiler. Bundan büyük bir haz duyan kefere Nemrud'un avane ve yandaşlar sevinçten çılgınlık koparır, neredeyse çıldıracaktı. Buna mukabil Hz. İbrahim'i sevenler (annesi ve babası başta olmak üzere) de kale bedenlerinden durumu seyrediyor, ve gizli gizli ağlaşıp Allahü Teâlâ'ya yalvarıyorlardı.

«Meded senden yâ ilâhî» derlerdi. Odunlar tamamen tutuşunca İbrahim (A.S.) getirildi, fakat ateşe yaklaşmak imkânsız olduğu için Hz. İbrahim'i bir türlü ateşe atamadılar, âciz kaldılar.

Şeytan (aleyhillâne) gördü ki Hz. İbrahimi ateşe atmağa çare bulamadılar, hemen kendisini bir yaşlı kişi kılığınâ koydu ve Nemrudun karşısına dikildi. Yabancı olduğunu gören Nemrud, ona : «Sen kimsin? Nerelisin? ve ne kişisin?» dedi.

Şeytan : «Senin duacılarındanım, yaşlı bir kişi olup, iki yüz yıldan beri sana tapmaktayım.» dedi.
Nemrud : «Ne iş için geldin?» deyince, şeytan : «Geldim ki bu adamı ateşe atmanın yolunu sana öğreteyim» cevabını verdi.

Nemrud «Haydi hemen öğret» dedi. İblis : «Emret, uzun uzun ağaçlar getirsinler.» Nemrud tarafından emir verildi ve hemen istediği ağaçlar getirildi ve şeytan Nemrud'a mancınık düzmeği öğretti. Ondan önce mancınığı kimse bilmezdi. Bugün dahi Urfa kalesinde mevcut iki sütun arasında bir mancınık kuruldu. Halk, yaklaşan zaman karşısında

sabırsızlanıyor, heyecan duyuyordu. Nemrud'un kızı Zeliha, üvey annesiyle birlikte kuzeyde bulunan burcun üzerinde sıkıntılı dakikalar geçiriyordu. Hz. İbrahim'i (A.S.) mancınıka koyup atmak istediler. fakat mancınık işlemedi. Tekrar âciz kaldıklarında şeytan «Bir dişi bir erkek iki kardeş burada zina etmeli ki, bunu ateşe atabilesiniz, yoksa çare yoktur.» dedi.

Meleklerin Hz. İbrahim'i (A.S.) ateşe atmadan men'ettiğini bilirdi. Şeytanın dediği gibi iki kardeşe zina ettirdiler. Rivayet ederler ki, Cenâğın milleti onların neslindedir. Hz. İbrahim (A.S.) mancınığa konuldu, iyice gerilen yaylar onu fırlatmak için işaret bekliyordu. Nihayet Nemrud'un bir el hareketi ile sıyrılan mancınık, onu bir ok hızı ile fırlattı.

Olayı hiç umursamayan; gözü pek, din ve Allah yoluna kendisini adayan delikanlı, mancınığın iteceğini hissedince, besmele çekti. Fakat âyetin «Bismillâhir» olan yerine kadar yavaş söylemişti. Sonrasını, mancığın yaptığı hızın verdiği heyecanla «Rahmanirrahim»i sesli söylemiş ve halk tarafında bu bölüm duyulmuştu. Onun için bugün o göle «Rahmanirrahim»den gelen ve o toplumda bu şekilde anlaşılan «Halîlürrahman» ismi verilmiştir. Hz. İbrahim'in atılmasıyla şuurunu kaybeden Zeliha da, uğarcasına, burcun üzerinden kendisini bıraktı. Bu durumu âniden gören üvey annesi onun ardından «Ay! Zeliha» diye haykırdı. Onun ismine izafeten de ikinci göle «Ayn-Zeliha» denmiştir. (*)

(*) Nassa dayanılmayan usturelerdir. Biline.

Taberî'ye göre; Hz. İbrahim mancınıktan çıkıp havada giderken Allah Hazret-i Cebrâil'e hemen ferman edip «Yetiş havada İbrahim'i tut ve de ki, ben Cebrâilim, bana bir ihtiyacın var mıdır, diye sor» dedi. Cebrâil (A.S.) hemen havada Hz. İbrahim'e ulaştı ve durumu kendisine anlattı. Hz. İbrahim: «Benim hâcetim Allahü Teâlâyadır. sana değildir. Ben onun kuluyum, ateş de onundur. Ne dilerse eyesin» dedi.

Bunun üzerine Cenâb-ı Hak ona Halilim unvanını verdi ve Halilullah oldu. Gerçekten o büyük peygamber bütün hey'etiyle Allah'a teslimiyetini ilân etmiştir.

HZ. İBRAHİM'İN SALİMEN ATEŞTEN KURTULMASI VE NEMRUD'UN ONA KARŞI ÂCİZLİĞİ

Hz. İbrahim (S.A.) daha havada iken yani o çok dehşetli ateşin içine düşmezden evvel Allah'a olan o hâlis ve muhlis bağlılığından dolayı Allah'ın dostu mânasına Halilullah vasfını aldıktan sonra, hemen Cenab-ı Hak «Ey ateş İbrahim üzerine soğuk ve salim ol (14)» buyurdu. Eğer salim ol demese, ateşin hararetinden nasıl yanıp helâk olacak idiyse, öylece soğuktan helâk olurdu. Hazret-i İbrahim (A.S.) ateşin ortasına düşünce, ateş kenarlara çekildi, ortasında bir meydan açıldı, etrafı yeşil çimenlerle çevrili gayet berrak ve iç açıcı bir pınar çıktı. Allah'ın kudretiyle elinde ve ayağındaki zincirler, pa-

rangalar açılarak sağ ve selâmet ile pınar üzerine geldi, oturdu.

İbrahim'in (A.S.) ateş içindeki halini temasa edip nasıl yandığını görsün diye, inşa ettiği büyük sarayın üzerindeki kulede seyreden kefere Nemrud, ateşin gül ve gülistana döndüğünü, Hz. İbrahim'in salimen pınar üzerine gelip oturduğunu görünce şaşırıp çılgına döndü ve derhal kendini toplayıp «Ya İbrahim, bu ateşi sana kim böyle eyledi?» diye çağırdı. Hz. İbrahim : «Ne dersin Allah düşmanı, o ateşi yaratan eyledi» diye cevap verdi. Nemrud, «O tanrın hakkı için ateşin içinden dışarı çık seni göreyim» dedi. Hz. İbrahim (A.S.) ateş içinde yürüdü ve ayak bastığı her yerin ateşi sönüp, yerinde çimenler bitti. Durumu gören Nemrud, «Ya İbrahim, hakikaten Ulu Tanrın varmış, şimdi Tanrına misafir olmak istiyorum.»

Hız. İbrahim'in, Tanrımın senin konukluğuna ihtiyacı yoktur, demesine rağmen ısrar eden Nemrud, emretti ve her cinsten hayvan getirip Hz. İbrahim'e (A.S.) karşı kurban eyledi. Allah hiç birini kabul etmedi. Çünkü o devirde kabul olunan kurbanlar gökten gelen bir ateş tarafında yakılır ve kül olurdu.

Kurbanların kabul olmadığını gören Nemrud, oldukça utandı. Ve bunun üzerine kimse onu görmesin diye sarayına kapandı, üç gün dışarıya çıkmadı. Nemrud'un bu durumu üzerine Hz. İbrahim'e bir çok kimseler iman getirdiler. Bu duruma sabır ve tahammül edemiyen Nemrud, saraydan çıktı ve vezirlerini çağırdı Bana acele bir sandık yapın ki, onunla göğe çıkıp İbrahim'in tanrısıyla savaşım onu öldüreyim», dedi. İki kapaklı bir sandık yapıldı.

Koşelerine dört mızrak yerleştirildi. Ve mızrak uçlarına birer parça et geçirildi. Daha sonra dört kartal getirip sandığın dört bucağına bağladılar. Nemrud, vezir ve oklarıyla sandığa girip oturdular. Kartallara bir şey vermediler, acıktırdılar. Kartallar mızrak ucundaki eti görüp ona erişmeye kasteyleyip uçtular. Sandığı gök yüzüne doğru götürdüler. Gitmekten usanan Nemrud, vezirine: «Üst kapağı kaldır bak göğe ulaşmaya çok var mı? dedi. Vezir göğe baktığında hiç bir şey görmediğini söyleyince, Nemrud hiddetlendi, yayını eline aldı ve üç ok göğe doğru attı.

Rivayet olunur ki, Allah (C.C.) Hz. Cebrâil vasıtasıyla Nemrud'un oklarını kana bulaştırıp yine Nemrud'un üstüne bıraktı. Bunu gören Nemrud: «İşte İbrahimin tanrısını öldürdüm» deyip aşağıya indiler. O sıralarda gök yüzünde büyük bir fırtına husule geldi. Nemrud'un o yüce sarayı ve kâfirlerden nice kişilerin evleri yıkılıp çok kimseler helâk oldular.

Nitekim bu durum Kur'an-ı Kerim'de zikrolunmuştur. «Ya Muhammed, bundan önce de kâfirler mekr eylediler. Allahü Teâlâ onların binalarını temelinden götürdü, evleri üstlerine yıkıldı, ummadıkları yerden azap geldi.»

O ahmak Nemrud, Allah'ın mekândan münezzehe olduğunu bilmiyordu. Zannediyor du ki Allah göktedir ve attığı oklar da onu öldürmüştür. Delayısıyla bu hareketine sevinirdi. Lâkin binaların yerle bir olmasını ve insanların helâk olduğunu görünce anladı ki, yaptığı bütün hileleri bâtıldır. Ve en nihayet Hz. İbrahim'i çağırıp onunla görüştü ve de-

di ki: «Ya İbrahim, bildim ki senin tanrın haktır. Ben de ona iman getiririm ama, padişahlığımı terkedemem ve bu dünya şöhretini bırakmam. Senin tanrın nerede olursa sanki saklar ve bir zarara uğratmaz. Sana iman getirenlerle şehri terk edersen büyük bir ikramda bulunmuş olursun.»

Hız. İbrahim de onun ricasını kabul edip şehri terketti.

Bugünkü Nemrud'un avane ve yandaşları da bunu kesin olarak bilsinler ki, eğer pişman olup Allah'a dönmezlerse er geç âkıbetleri, Nemrud'un âkıbeti gibi olacaktır. Bu âkıbete uğramaktan Allah'a sığınınız.

Hız. İBRAHİM'İN HİCRETİ

Allah'ın takdiri gereği, Hız. İbrahim de sair peygamber-i izam gibi vatanından ayrı düşüp gurbet mihnetini, çilesini çekmeli idi ve neyi varsa bırakıp şehirden çıkmalıydı.

Hız. İbrahim'in (A.S.) HARAN adında bir kardeşi vardı HARAN ölünce Lût adında bir oğlu kaldı. Lût da Hız. İbrahim'in (A.S.) dinine tâbi idi. Nitekim Kur'an-ı Kerim meâlen buna işaret etmektedir: «Lût İbrahim peygambere iman etti.»

Hız. İbrahim (A.S.) «Rabbimi isteyip giderim ki, bana doğru yol göstere» deyince Lût (A.S.) da bu fikrine katıldı. Daha sonra amcası Hâranın kızı Sâre adında gayet iffetli, zarif endamlı, güzel çehreli hâتون kendisine iman etti. Hız. İbrahim (A.S.) bu mü'mine kızla evlendi. Böylece Hız. İbrahim, Lût'u,

Sâreyi ve kendisine iman eden müslümanları alıp, Bâbil şehrini terk ettiler. Diyarlarını terk eden diğer müslümanların kadınları kocalarına ve akrabalarına sarılıp gitmemelerini talep ettiler. Lâkin, hicretleri (yurdlarını terk etmeleri) sırf Allah için olduğundan, kadın sözüne, dünya malına, çoluk ve çocuğa kulak asmadılar ve Hz. İbrahim ile (A.S.) yollarına devam ettiler. Şam vilâyetinde Harran dedikleri şehre geldiler. O şehrin padişahının ismi **Bu-yûyel** idi. Buyûyel Azerin kardeşi, yâni Hz. İbrahim'in (A.S.) amcası idi. Günlerce burada kaldıktan sonra Mısıra doğru hareket ettiler. Şam nahiyesinde Filistin serhadlerinde beş tane şehir vardı. O vakit gayet güzel şehirlerdi. O şehirlere **Mü'tefikât** derlerdi. O şehirlerin halkı Lût peygambere iftira ettikleri ve inanmadıkları için, o şehirlere Mü'tefikât (Yalancılar, iftiracılar) ismi verilmiştir. Kur'an-ı Kerim'in âyetlerinde bu geçmektedir.

Bu şehirlerin ahalisi Hz. İbrahim'i istediler. Fakat Hz. İbrahim (A.S.) kabul etmedi. Lût (A.S.) orada kaldı. Hazret-i İbrahim Sâre ile Mısıra geldi. Mısır halkı Sâreyi görünce, onun güzelliğine, dilberliğine hayran kaldılar. Padişaha «Bir garip öyle güzel bir hâton getirdi ki, onun mislini hiç gözler görmüş değil» dediler. Buna tamah eden padişah emretti. «Gidin onları huzuruma getirin» dedi. Huzuruna getirilince, Hz. İbrahim'e: «Ne kişisin, nerelisin ve ne işin vardır» dedi. Hz. İbrahim: «Bir yabancı kişiyim. Bâbil ikliminde senin adâletini işitip geldim ki, bu şehirde senin sayende olayım.»

Mısır sultanı: «Yanıdaki hâton neyindir» deyince, İbrahim (A.S.): «Kız kardeşimdir» dedi. Buradaki kardeşlikten Hz. İbrahim'in gayesi din kar-

deşliğidir. Çünkü Kur'an-ı Kerîmde meâlen: «Müslümanlar birbirlerinin kardeşidir, yabancı değildir» denilmektedir.

Sultan «Kız kardeşini hemen yanıma gönder» dedi. Askerler tarafından Sâre getirildi. Sultan onun görülmemiş güzelliğine hayran kaldı ve Sâreye el uzattı, ki, kendine çeke. Sâre: «Peygamberlerin haremine el uzatanın eli kurusun» dedi. Allah'ın kudret ve azametiyle derhal sultanın eli kurudu ve taş gibi kesildi.

Sultan: «Cadı imişsin. Elimi sihirle böyle yaptın» dedi. Sâre: «Ben cadı değilim, Allah'ın peygamberlerinden bir peygamberin hâtinuyum», dedi. Sultan «duâ eyle, elim rahat olsun, artık sana karışmam» dedi. Lâkin duâ edip eli rahat olunca Sultan, yine haddi tecavüz etmek isteyince tekrar elleri taş kesildi. Nihayet üçüncü defa durum aynı şekilde neticelenince, sultan yaptığına çok pişman oldu ve İbrahim'i (A.S.) çağırıp, Sâreyi kendisine teslim etti. Onları taltif etmek için Sâraya cariyelerinden HACER'i hediye edip, izzet ve ikramla onları uğurladı. Şehri terk eden Hz. İbrahim (A.S.) ve beraberindekileri yine Filistin civarına geldiler.

Lût (A.S.) ın bulunduğu yere yakın SEBU' denilen mevkide yerleştiler. Burası ıssız bir meşelik arası, bir bozkırdı. Orada hiç su yoktu. Hz. İbrahim (A.S.) bir yeri kazdı. Allah'ın fazl u keremiyle gayet berrak, tatlı bir su çıktı. Artık orada durmaya karar verdiler ve bu nimete karşı Allah'a şükreylediler. Bir kaç gün sonra azıkları tükendi, acıktılar. Yakın bir şehir de yoktu. Hz. İbrahim şehre varıp onlara azık getirsin diye omuzuna bir çuval

koydu, yolda yürüyen Hz. İbrahim'in (A.S.) gözüne uyku bastı. Çuvalı başı altına yastık yapıp yattı. Uyandığında gördü ki akşam olmuş, gidemedi ve evine döndü. Gayesi akşam evde yatıp sabah kalkıp şehre inmektir. Eve yaklaşınca boş gelmeye Sâre ve Hâcer'den utandı. Çuvalına bir az kum doldurdu. Kendi kendine «Gece vakti ne bilsinler, beni bir şey getirdi sansınlar. Sabah kalkıp onlar sezmeden şehre giderim, erzak getiririm» dedi. Hz. İbrahim (A.S.) uykuya dalınca, Sâre Hacer «Kalk İbrahim ne getirmiştir, bak» dedi. Hacer çuvalın yanına gelip yaklaşınca çuvalı dolu un olarak buldu. Allah'ın kudretiyle o kum un olmuştu. Çabucak ekmek pişirip Hz. İbrahim'i uyandırdılar. Uyuyan İbrahim (A.S.) gördü ki önünde sıcacık ekmek konulmuştur. «Unu nerede buldunuz» diye sordu. Dediler ki: «Sen getirdin». İbrahim (A.S.) anladı ki, o Hak Teâlâ'nın kudretidir, şükreyledi. Sabahleyin bu çuval boşalınca boş çuvalın içinde öğünmedik çok buğday çıktı. Hz. İbrahim bu buğdayı ekti. Bütün mal ve serveti o buğdaydan husule gelmişti ki, aslında kum idi, Bu bir mucize olduğundan Hak Teâlâ Ona çok bereket verdi. Öyle ki sonu tükenmedi. Bundan ötürü kime duâ etseler malına ve davarına Allah İbrahim Halil bereketi versin, derler.

Artık bundan sonra Hz. İbrahim (A.S.) koyun, kuzu ve keçi besledi. Bütün bunlar kazdığı kuyudan su içerlerdi. Bilâhare her taraftan halk gelip İbrahim'e (A.S.) komşu oldular. Gelenlerle muazzam bir şehir meydana geldi. Nüfus kesâfeti artınca, suya nöbet sırası yetişmez oldu. Sonunda Hz. İbrahim'i incittiler, hattâ kazdığı kuyudan davarlarına su ver-

memeye kalkıştılar. Bu durum karşısında sabır ve tahemmülü tükenen Hz. İbrahim (A.S.) artık onlarla oturmayıp SEBU'dan göçüp gitti. Burayı terk edip gidince kuyunun suyu eksildi. Ahali bunun ondan olduğunu anladılar, onu incittiklerine pişman oldular. Hemen onun arkasına düşüp tekrar dönmesini teklif ettiler. Lâkin teklifleri kabul edilmedi. Dönmeyince sonunda dediler ki: «Mâdem ki gelmezsin bâri duâ eyle suyumuz eksilmesin» Bunun üzerine İbrahim (A.S.) onlara yedi keçi verdi ve «Bunları iletin orada öresin, o kuyudan su içsinler, Allah o kuyuya bereket versin» dedi. Hakikaten keçilerin su içmelerini müteâkip kuyunun suyu arttı.

Sebu'u terk eden İbrahim (A.S.) KIST denilen yere yerleşti. Orada da bir kuyu kazdı. Ve hayli davarlar ve koyunlar edindi. Malı o kadar çoğaldı ki, o civarda Hz. İbrahim'in malından istifade etmeyen kalmadı. Yemekle tükenmezdi. Sayısız misafirleri gelirdi. Lût (A.S.) da yakın olduğu için sık sık gelip Hz. İbrahim'i ziyaret ederdi. Demek ki, insanın yaptığı hareketle sırf Allah rızası için olursa elbette sonunda onun semeresini (meyvesini) görecek tir. Buna Hz. İbrahim en bâriz misaldir.

NEMRUD'UN HELÂK OLMASI

İnsanlığın yaradılışından bu yana tarih bize gösteriyor ki, hemen her devirde Allah'a isyan eden, Hakka karşı kulaklarını tıkayan, Hakkı savunanları ayaklar altında ezilmeye mahkûm eden, zâlim ve gaddar insanlar türemiştir. İşte bu ceberût ve nankörlerden birisi de Bâbil devletine hükümdar olan Nemrud idi. Kulağı hakkı işitmeyen, gözü hakkı gör-

meyen ve dili küfrü saçan bu mel'un insan, Hz. İbrahim'e (A.S.) yapmadığı hakaret kalmamıştı. Hz. İbrahim'i gönderip kendisi Bâbilistanda azgınlık içinde kalmıştı. Sandık yapıp kartallarla göğe çıkıp ok atarak İbrahim'in (A.S.) tanrısını okla vurup öldürdüm demişti. Bütün bu tuğyanlarıyla (zulümleriyle) beraber Cenâb-ı Hak onun hakkında kendi ni'met ve ihsanlarını eksik etmedi. Ona tam bin yıl padişahlık verdi. Fakat imandan mahrum olan bu haydut, saltanatına güvenip dedi ki: «Ben İbrahim'in tanrısını bırakmam elbette onunla yine savaş ederim» deyip and içti. Bunun üzerine Cenâb-ı Rabbül âlemîn hazretleri ona insan sûretinde bir ferîşteh (Melek) gönderdi Nemrud'a gelip nasihat şeklinde dedi ki: «Ey Nemrud, böyle davranma. Sen Allah'ın zayıf ve hakir bir kulusun. Allah (C.C.) sana bin yıl padişahlık ihsan etti. Kadrini bilmedin ve şükretmedin. En sonunda da göğe çıkıp onunla savaş ederim dedin ve Allah'ın peygamberini kalkıp ateşe attın. Hânümanından ayırdın, yerinden yurdundan ettin. Allah bunlar için sana ceza vermedi. Geri dön, insafa gel, yaptıklarına tevbe et, İbrahim'e iman getir, yoksa Allahü Teâlâ pek nahif (zayıf) yaratık elinde seni helâk eyler» dedi.

Nemrud :

«— Kelâmından öyle anlaşılıyor ki, o cadı İbrahim'in kavmine ve akrabasına benzersin. Bu memlekette benden başka padişah bilmem. Başka nesneden haberim yoktur. Eğer benden daha yüce gökte padişah varsa sen ve İbrahim de onun adamısınız. Gidin o padişahınıza haber verin, ordusunu toplayıp getirsin, ben de askerimi toplayayım, gelsin savaşalım. O galip çıkarsa vilâyet onun olsun, ben

galip gelirsem zaten tasarrufumun altındadır» dedi. Ve hemen emredip, her tarafa adamlar saldı. Yüz bine yakın adam toplandı. Sonra Feriştahı huzuruna getirip «Git gök tanrısına söyle, işte ben askerimi topladım ve cenge hazırım. Kendisi de toplansın, muharebe edelim» dedi. Feriştah: «Ey aptal, senin gibi bir biçareye askere ne hacet, Allahü Teâlâ bir avuç hakir mahlûkuna emretse senin ve askerini bir saniye içerisinde yerle bir eyler», deyip yüzünü göğe çevirdi.

«Ey Allah'ım, sen bu din düşmanı zalimin ne söylediğini bilirsin, artık bunun hakkından gelmenin zamanı gelmiştir, onu perişan eyle», dedi.

Bunun üzerine artık, zulmü arş-ı a'lâyaya ulaşan bu kâfiri yok etmek için, yaratıklar içinde kendisinden zayıf mahlûk olmayan sivrisinek askerine Allahü Teâlâ emreyledi. O kadar geldiler, o münkir kâfirlerin başlarına, yüzlerine üşüştüler ki, sayılarının haddi hesabı yoktu. Bu yaratıkların çokluğunda Nemrud'un askerleri birbirlerini göremezlerdi. Isırdıkları adamı kurtuluşu mümkün değildi ve ısırdıkları atlar ıztıraptan üstündeki insanları mutlaka yere vururdu. Böylece bir tarafta, at diğer tarafta binicisi ölür giderdi. Ta Nemrud'un o muazzam ordusu yok olup kendisi tek kalıncaya kadar bu durum devam etti. O belâdan kurtulacağı niyetiyle evine kaçıp kapanan Nemrud'a Allahü Teâlâ o sineklerden bir gözü kör, bir ayağı topal ve pek zayıfça birisine emreyledi. Havadan inip baca deliğinden içeri girdi ve Nemrud'un dizine kondu. Nemrud onu öldürmek isteyince yüzüne ve oradan da kovmak isteyince kalkıp burun deliğine girdi. Ta beynini yavaş yavaş kemiren sineğin acısında mu-

vazenesini kaybeden ceberut Nemrud, iki eli ile yüzünü başını döğmeğe başladı ve feryâd etmeğe devam etti.

Çünkü bin yıllık süren padişahlığı müddetince hiç bir defa ona musîbet ve zahmet erişmemiştir. Uzun müddet can çekişme nöbetleri kendisine musallat olan sivrisinek yüzünden geçiren, ölümü bir bile inanmayan bu gözü dönmüş canavar, nihayet ecel saati tamam olunca canını cehenneme ismarladı. Ölümünden sonra akrabalarından KANTAR adlı bir mülhid yerine padişah oldu.

Kantari'den sonra padişahlık ermenilerin eline geçti. Ermenilerin üç yüz yıllık hakimiyetinden sonra saltanat Acem padişahlarına intikal etti.

Evet, bugün dahi Allah'ın varlığına, azametine ve acıklı cezasına inanmayan, asırlar geçtiği halde Şeddatların, Karunların, Firavunların, Nemrudların ve Ebu Cehillerin fikirlerini taşıyan onların nifak tohumlarını ekip, filizlendirmek isteyen ve bunlarla İslâm şeriatını, İslâm dinini yok etmeye çalışan, be-yinsizler, ahmaklar guruhû vardır.

İşte, bilerek yahut cehâletinden dolayı bu menfi ve geçici fikirlere kapılıp, yaşının en güzel devresini harab eden, dolayısıyla âhiretini de mahvedenlerin bu kıssayı okuyup ondan bir hisse almalarını, müsbet fikirli kardeşlerimizin de aynı şekilde okuyup okumayanlara bu ibret aynasındaki görüntüyü ve neticeleniş şeklini aktarmalarını can ü gönülden arzumuzdur. Nitekim, müslüman olan bir kimse, hiç birinin malına, mülküne, saltanatına fikirdaşlarının çokluğuna böbürlenene ve Allah'ı inkâra giden Nemrud'un âkibetine uğramalarını istemez. Ve

bilmeliyiz ki (Eğer Allah dilerse) en hakir bir sinek dahi, küçük dağları ben yarattım, diye büyüklük taslayan insanları yok edebilir. Böbürlenmiş insanların şerrinden Allah'a sığınırız.

Kıymetli şairlerimizden Ükkaş Ülgen oldukça zalim ve mağrur Nemrud'un zayıf bir sinek karşısında ne kadar âciz ve zavallı bir duruma düştüğünü yazdığı güzel bir destanla dile getirdiğinden, bu ibretli destanı okumakta büyük bir fayda mülâhaza ettiğim için buraya dercediyorum :

**Bu ilâhî savaştan mahrum kalan bir sinek
Günlerce Allahına yalvardı inleyerek.**

**Ne olurdu bana da bir vazife düşseydi
Tanrı beni bu işte bir parça düşünseydi.**

**Gerçi benim ayağım topal imiş ne çıkar
Bilinmez benim gibi varlıkta ne cevher var .**

**Tanrım ne olur bana da nusret ver bu zaferde
Göstereyim kendimi şu Nemrud denen ferde**

**Tanrı bu sinekçiğin duâsını dinledi
Gel o Nemrud denilen zalimi öldür dedi.**

**Sevincinden sinekcik uçuverip göklerden
Bir iniş indi yere sabahleyin çok erken.**

**Aradı Nemrud denen zalimi delik delik
Nihayet sarayında buldu onu üstelik.**

**Kapılar pencereler sınıksız kilitlenmiş
Açık bir yer kalmayın diyerek emir vermiş.**

**Sarayın çevresinde günlerce gezip durdu
Nihayet içeriye girecek yolu buldu.**

Anahtar deliğinden giriverdi saraya

**Nemrud yaptığı işte yine kalmıştı yaya,
Dolaştı durdu sinek çevresinde Nemrudun
Tanrılık iddiasını güden o mel'un kurdun.**

Vızıltıyı duyunca Nemrud döndü çılgına
Vurun, tutun, öldürün yaklaştırmayın bana.

Diyerek etrafına emirler veriyordu
Hırsından kendi kendini yiyip köpürüyordu.

Fakat ne çare ki Tanrı emri vermişti artık
Bu emre karşı gelmez ne akıl ne de mantık.

Dolaşan o hayvancık dayanamadı buna
Bir yolunu bulup girdi o mel'unun burnuna.

Daracık yerden geçip yetişti beyne kadar
Başladı kemirmeğe Nemrud'u azar azar.

Bu dayanılmaz acı günden güne Nemrud'u
Bağırıp çağırmaktan dudağını kuruttu.

Herkes bir çare arar fakat bulunması zor
Sanki beynine düşmüş Nemrudun bir parça kor.

Günlerce düşünüldü nihayet buldu çare
Bu ilâhî azaba bir zavallı biçâre.

Keçeden tokmak olsun vuralım kafasına
Belki sinek de düşer kurtulma çabasına.

Uçar gider Nemrud da bu azabtan kurtulur
Efendimiz rahatlar, halkımız huzur bulur.

Yaptılar koskocaman bir tokmak sade keçe
Nemrud da emir verdi vur ha vur gündüz gece,

Günlerce devam etti bu tokmak hiç durmadan
Zavallı kullar ise bıkmadan usanmadan

Vururlar da vururlar önü boş arkası boş
Bu işkence Nemrud'u günlerce etti sarhoş.

Nihayet bir tokmakçı dayanamadı buna
Demirden bir balyozu saklayarak koynuna.

Vur deyince o mel'un vurdu da birdenbire
Eti kanı kemiği hep karıştı beynine.

Ölünce zalim Nemrud Urfa oldu âşikâr
Vurh, Ruh, Reha'dan Urfada kıldı karar.

HZ. İBRAHİM'İN (A.S.) OĞLU İSMAİL KISSASI

Hz. İbrahim'in (A.S.) Sâre ile evliliği yılları aşığı halde kendilerinden takdir-i İlâhî gereği bir çocuk olmamıştı. İbrahim (A.S.) KIST şehrinde ikamet etmekte idi. Kendisi o sıralarda 165, Sâre ise 70 yaşlarında bulunuyordu. Oldukça malı davarı çoktu. Sâre çocukları olmadığını görünce bir gün dedi ki : Yâ «İbrahim, Allah benden sana bir oğul vermediğine göre dilersem Hâceri sana bağışlıyayım, umulur ki Cenâb-ı Hak ondan sana bir oğul verir de onunla teselli buluruz.»

Hz. İbrahim: «Sen bilirsin» dedi. Sâre bunun üzerine Mısır sultanı tarafından kendisine ikram edilen Hâcer'i İbrahim'e bağışladı. Bu izdivaçtan bir müddet sonra Hâcerden Hz. İbrahim'e (A.S.) güzel bir erkek çocuk oldu. Adını İsmail koydu. Fakat Sâre kendi eliyle yaptığı bu evlenmede bu oğlanın doğduğunu görünce oldukça kıskandı. Bu ettiğine pişman oldu. Haddinden fazla üzülen, sabır ve tahammülü kalmayan Sâre İbrahim'le (A.S.) kavgaya başladı. Öfkeli olduğu bir gün Hâcer'e: «Ey Hâcer bu işi başıma getiren sen oldun. Allah'a yemin ederim bunu sana bırakmam. Ya seni öldürür, ya da bir yerini sakat ederim.» dedi. Sonra hemen Sâre bu yeminine pişman oldu ve «Hatâ ettim, eğer bunu öldürsem Allah'a karşı günahkâr olurum, bir yerini kırsam veya kessem ona zulüm etmiş olurum, etmezsen yeminimi nasıl edeyim» diye çok endişelendi, ne yapacağını bilemedi, Lâkin sonunda dedi ki: Bu kadıncağızı asla öldürmek olmaz, andımın yeri-

ne gelebilmesi için mutlaka bir yerini, kesmek icabeder. Fakat görünen bir uzvu kesersem gördükçe ben acırım.»

Hatırladı ki ,Hâcer'in mahremindeki et parçasını kessin de hem andı yerine gelsin, hem de Hâcer bir daha erkeğe yaramasın ve İbrahim'in (A.S.) artık onunla oturup kalkmaktan zevk almasın. Gönlü bu nesne üzere karar bağlayınca, Hâceri tutup o yerini kesti ve «Büyüğüne hıyânet eden cariye'nin cezası budur», dedi, Sâre'nın bu hareketi üzerine Cenâb-ı Hak da o nesneyi Sâreye de, Hz. İbrahim'e de sünnet kıldı. Ve: «Siz orada (mahrem yerinden) biraz sünnet edinesiniz ve İbrahim (A.S.) dini üzere olan kimselere de bu nesneyi sünnet kıldım» buyurdu. Bu emir üzerine Sâreyi de Hâcer sünnet eyledi. Hz. İbrahim de kendisini sünnet etti. Böylece o zamandan itibaren bu nesne müslümanlar arasında sünnet olup kaldı. Halbuki daha evvel sünnet olmak yoktu. Sârenin 70, Hz. İbrahim'in (A.S.) de 80 yaşında iken sünnet oldukları söylenilir.

Bu kıssa görünüş itibariyle her ne kadar evvel emirde insana çift komanın kıskançlıklarını ve Sârenin hissî arzularına uyup hareket ettiğini arzeder gibi geliyorsa da, hakikati halde durum böyle değildir. Yapılan bu hareket Sâre'nın isteği ile yapılmış olmayıp, belki ilâhî kudretin daha evvel tasarlayıp yeri, zamanı geldiğinde bir tecellisidir. Bundan sonraki konumuzda durumu izah edeceğimiz gibi, eğer durum böyle cereyan etmemiş olsaydı belki Hz. İbrahim (A.S.) oğlu İsmail'i o mukaddes topraklara götürmez, mübarek ayakları altında zezem suyu fışkırmaz ve bugün kiblegâhımızı teşkil eden

Allah'ın o yüce beyti bina edilmiş olmazdı. Demek ki bu kıssadan, düşünenler için büyük bir pay vardır. Çünkü Cenâb-ı Hakkın yarattığı her şeyde insanlar için büyük maslahatlar vardır. Nitekim, Cenâb-ı Mevlâmız yüce kelâmında Hucürât sûresinde ferman buyurmaktadır.

Şöyle ki :

Bazı şeyler vardır ki, zâhirde insana zararlı gibi görüldüğü halde aslında o nesnelere beşer için büyük faydalar, maslahatlar olduğu için yaratılmıştır. Yoksa gelişi güzel hiç bir şey husule gelmiş değildir. Mutlaka faydası zararından daha çok olduğundan dolayı insanlığa âmâde edilmiştir. Şöyle ki :

Elektrik denilen nesnede tehlikeli bir vasıf vardır. Yani insan elektrik kablosuna çıplak olarak temas ettiğinde bir ölüm tehlikesiyle karşı karşıya gelebilir. Fakat beşer elektrikteki fayda, bu tehlikenin bin katından daha da fazladır. Çünkü, çiftçimizden tut, fabrikalarımızda imal edilen ve faydalanmamıza arz olunan her şey elektrik sayesinde husûle gelmiş oluyor. Hidrojen ve atom bombaları da bu mevzuumuza misal olarak verebiliriz.

Durum bu merkezde iken, görünüşte götü görülen bir nokta için o nesnenin küllisinin (tümünün) kötü veya çirkin olduğuna karar vermek gayri mantıkî bir şey olduğu gibi, Allah'ın emrine de muhaliftir. Bu, şuna benzer : Kangren olmuş bir parmak için bütün vücûdu imha etmeye (yok etmeye) veya bir şairin dediği gibi ; «Göz hasta olduğu için güneşin ziyasını, ağız rahatsızlıktan suyun tadını inkâra kalkışmaya.»

Elhasıl, insanoğlu hiç bir zaman mevcûdatın dış görünüşüyle aldanmamalı ve peşin hükümlerden mümkün olduğu kadar kaçınmalıdır. Zira tefekkür ve düşünceden mahrum davranışlar insan için büyük belâlar ve kötü neticeler doğurabilir.

İSMAİL (A.S.) VE HACER'İN HAREM-İ ŞERİFE GÖTÜRÜLMESİ

Hz. İbrahim'in Hacerle evlenip ondan Hz. İsmail'in (A.S.) dünyaya gelişiyle kıskanan Sârenin sabır ve tahammülü gün geçtikçe tükeniyor ve Hz. İbrahim (A.S.) ı oldukça huzursuz kılıyordu. Eksilmeyen kavga Hz. İbrahim'i Allah'a Őikâyete mecbur kıldı. Cenâb-ı Hak emir buyurdu. «Ya İbrahim, kadınlar sol kaburgadan yaratılmıştır. Onlarla iyi geinmekten başka çare yoktur. Sâre ne derse ona uymalı ve yapmalısın.»

Sâre Hz. İbrahim'e dedi ki : «Bu cefaya artık sabredemem. Bu oğlu ve cariyeyi yanımdan götür-melisin. Korkarım ki, elimden veya dilimden bir Şey daha çıkar da Allah indinde günahkâr olurum. Bundan böyle yanımdan bunları hemen al götür.» Sârenin bu hareketi karşısında İbrahim (A.S.) ne yapacağını Şaşırıp kaldı. Çaresiz kalan Hz. İbrahim İsmail'i ve Hacer'i yanına alarak bir tarafa gitti. Ama nereye gideceğini bilmezdi. Az yol alınca Cebrâil : «Ya İbrahim, bunları nereye götürüyorsun?» dedi. İbrahim : «Sârenin elinden bunları aldım, lâkin nereye gtreceğimi bilmem» cevabını verdi. Hz. Cebrail (A.S.) «Allahü Teâlâ'nın haremine, Beytü'l-Mâmur'un olduğu yere iletmen lâzım» dedi. Hz. İbra-

him oraya ulaşınca gördü ki, ıssız bir yer, şehir yok, su yok. İki dağ arası taştan ve kumdan başka bir şey görünmez. Hz. İbrahim şaşırıp kaldı. «Bunları bu kimsesiz ve ıssız çölde nasıl bırakırım» dedi. Tefekküre dalan yüce peygamber, son çareyi Alah'a sığınmakta gördü ve «Sizi Allah'a teslim ettim» deyip beraberinde getirdiği su ve yiyeceği yanlarına koyup yürüyüverdi. Fakat Hâcer Hz. İbrahim'in eteğine sarılıp : «Sen bizi bu kuş uçmaz, kervan geçmez ıssız yere bırakıp nereye gidiyorsun?» dedi. Hz. İbrahim «Ya Hâcer ben sizi buraya Allah'ın emriyle getirdim, kendi başıma getirmedi» deyinince, o yüce kadın : «Mâdemki Allah'ın emriyle bu iş olmuş nereye gidersen git, razıyız» dedi. Hz. İbrahim (A.S.) onları şimdiki zezem kuyusunun bulunduğu yerde bırakıp, Sâre'nin yanına geldi.

Burda tek başına kalan Hâcer'in yanındaki yiyecek ve içecek bir kaç gün içinde tükenmişti. Bu defa Hâcer oldukça susamıştı. Yavrusunu emin bir yere bırakarak su aramaya koyuldu. SAFA dağının başına çıktı ki, dört yanına bakıp belki bir su alâmeti görebile. Bir su alâmeti görmeyince oradan MERVE dağına çıkıp, etrafı seyretti. Yine bir şey görmeyince tekrar Safa'ya vardı. Böylece yedi defa iki dağ arasında seyredip etrafı gözettiler.

Bugün hacıların Safâ ile Merve arasında yedi defa gidip gelmeleri ondan kaldı. Hâcer İsmail'in ağladığını işitince melûl bir halde koşup İsmail'in başı ucuna geldiği zaman onu topuklarıyla tepindiği yerde gümüş kadar berrak ve saf bir suyun fışkırmakta olduğunu müşahede etti. Suyun akıp gittiğini gören Hâcer, zâyi olmasın diye toprak getirip etrafına döktü. Ve zezem (toplan, akma) diye ses-

lenmeye başladı. Bu söz üzerine su akmayıp olduğu yerde birikti. O zaman Hz. İsmail iki yaşında idi.

Hız. Peygamber (S.A.V.) bir hadîs-i şerîfnde buyuruyor ki : «Eğer Hâcer kum döküp o suyu ak-maktan men'etmese idi, zemzem kuyusu büyük bir ırmak olup İsmail'in (A.S.) bereketinden akardı.»

O vakitler bu civarda Arap kabilelerinden CÜR-HÜM denen bir kabile vardı. Daima Mekke dolay-larında bir yerde olurlardı. Tesâdüfen şular tükendi, o tarafa-bu tarafa su arayıp dolaşırlarken, uzak larında olan bir yere kuşların konup kalktığını gör-düler. Bu hal o civarda suyun bulunmasına delil idi. Hemen kuşların bulunduğu yere yönelip oraya vardıklarında ümid ettikleri suya kavuşmuş oldu-lar. Yerin dibinden fıkırdayan o berrak su havuzu gördüklerinde hayrette kaldılar. Su başında bulu-nan Hâcere : «Ne hâtun kişisin? Ve bu oğlancık senin neyindir » dediklerinde Hâcer : «Ben Allah'ın kullarından bir kulum. Bu oğlancık benim oğlum-dur. Bu suyu bana Hak Teâlâ (C.C.) vermiştir», de-di Şimdiye kadar böyle tatlı bir su görmemiş olan bu kabilenin insanları Hâcere : «Eğer bizi komşu-luğa kabul edersen evimizle buraya gelip, sana kom-şu olalım. Biz de bu sudan içelim, sen de yalnız kal-ma» dediler. Hâcer «Ne olacak bu bir iyiliktir» de-yince, kavim buraya gelip yerleştiler. Mekke-i Muk-erremnin ilk sâkinlerini teşkil edecek olan bu in-sanlar Hâcere ve oğlu İsmâile büyük bir sevgi ile bağlanıp onları himayelerine aldılar. Allahü Teâlâ kendi kudret ve keremiyle bu ıssız çölde bırakılan Hâcer'i ve oğlunu hem susuzluktan, hem de yalnız-lıktan kurtararak onları himaye buyurmuştur.

Bu mübarek su sayesinde oralar günden güne her taraftan gelenlerle şenleniyordu. Bir çok kabileler oraya uğruyor, pazarlar kuruyorlardı.

Hız. İsmail beş yaşına varmıştı. Henüz Hız. İbrahim Hâcer ve oğlu İsmail'in durumunu Cebrâil'e sordu. Cebrâil (A.S.) «Halleri gayet iyidir. Allahü Teâlâ hazretleri onlara bir su verdi. Ve bir taife gelip onlara komşu oldular. onların hâtırını bilirler», dedi. Hız. İbrahim (A.S.) onları gidip görmek için Sâre'den izin istedi. Sâre bu şartla izin veririm ki, varsın, hemen görüp atından da inmeyesin, oturma-yasın.

Hız. İbrahim (A.S.) buna razı oldu.

Allahü Teâlâ Hız. Muhammedin Burakın'ı o vakit Hız. İbrahim'e verdi. Ona binaen Hız. İbrahim (A.S.) otuz beş günlük bir mesafeyi bir gecede kat ederek Mekkeye ulaştı. İsmâil ve Hâcer'i ziyaret edip atından inmeden Sârenin yanına döndü. Bundan sonra aynı şekil üzerine Hız. İbrahim yılda bir kere gelip onları ziyaret ederdi. Nihayet Allahü Teâlâ İbrahim peygambere, İsmâilden sonra Sâreden (yaşlı olmasına rağmen bir mucize olarak) İSHAK adında bir oğlan ihsan eyledi. Nitekim Kur'an-ı Kerim'in Hûd sûresinin 71. âyeti bu durumu açıklamaktadır.

Hız. İbrahim esasen İbranî iken, aralarında büyüdüğü CÜRHÜM araplarının dilini konuşarak araplaşmış bulunuyordu. Bundan dolayı onun neslin-den gelen Araplara Arap olmadıkları halde sonradan araplaşmış mânasında olan Arab-ı Müsta'rebe denilir.

Hz. İBRAHİM'İN OĞLU Hz. İSMAIL'İ ZİYARETİ

Hz. İbrahim yılda bir defa Mekkeye İsmâili ziyarete gider, at üstünde halini sorar ve inmeden dönerdi. Artık Hz. İsmail büyümüş yiğit bir erkek olmuştu. Nihayet Hâcer'in va'desi yetişti ve öldü. Vefakâr, çilekeş ve çok şefkatli annesini kaybedince yapayalnız kaldı. Cürhüm kabilesi dediler ki : «Eğer bu oğlan buradan giderse, bizim suyumuz kuruyabilir. Çünkü bunun bereketi ile duruyor.»

İsmail'in aralarından ayrılmaması için çâre olarak şunu düşündülerki. Bunun üzerine o kabile reisinin kızını ona nikâh edip verdiler.

Hz. İbrahim'in yine bir yıl İsmail'in ziyaretine geldiğinde, Hâcer'in vefatını öğrendi, o çilekeş ve vefakâr hâtunu için çok üzüldü. Bunu müteâkip İsmail'in evini sordu, gösterdiler. Geldi kapıyı dövdü. Kapıya Hz. İsmail'in hâtunu geldi ve «Kimsin » dedi. Hz. İbrahim (A.S.) «Misafirim, attan inmeye yeminliyim, sen kimin hâtunusun» dedi. Kadın «Hz. İsmail'in zevcesiyim» dedi. Hz. İbrahim : «Hani İsmâil. nereye gitti?» deyince hâtun «Ava gitti, ancak akşama gelir» dedi. Hz. İbrahim hiç yiyecek var mıdır?» diye sordu. Hâtun «Böyle yerde yiyecek mi olur, yiyecek yoktur». diyerek cevap verdi. Maksadı yiyecek olmayan ve fakat bu hâtunun halini, huyunu anlamak isteyen İbrahim'e bu sözleri normal gelmedi ve dedi ki: «Ey hâtun, işte ben gidiyorum, akşam kocan gelince benim eşkâlimi verip dyesin ki, «Bu evi güzelce yapmışsın fakat eşiği kendisine münasip değildir, bu eşiği giderip yerine iyice eşik koy de.»

Bu sözleri söyleyen İbrahim (A.S.) gittikten hemen sonra eve dönen İsmâil'e hâtunu mes'eleyi anlattı. Hz. İsmail : «Ey hâtun, o gelen kişi babamdır, eşik dediği sensin, huyunu beğenmemiş. Seni boşayıp başkasıyla evlenmemi istemiş» deyince, hâtun söylediklerine pişman oldu. Lâkin iş işten geçmişti. Babasının sözünü yerine getirmek için Hz. İsmail o hâtunu boşadı ve başka birisiyle evlendi.

Ertesi yıl İbrahim (A.S.) yine oğlu İsmâil'i görmeye geldiğinde tesâdüf Hz. İsmail yine evde yok olup ava gitmişti. İbrahim (A.S.) kapıyı çalınca hemen hâtun dışarı çıktı, vakarca atının dizginini tuttu ve aşağı inin diye ısrar eyledi .Hz. İbrahim «Yeminliyim, inemem, sen ne hâtunsun?» dedi. Hâtun: «İsmail'in eşiyim, kendisi ava gitmiş, hemen gelecek» dedi. Hz. İbrahim, güzelliğini, ahlâkını beğendi. Fakat daha da durumu tedkik için ona «Yiyeceğin var mıdır?» dedi. Hâtun «vardır», dedi ve içeriye gidip, biraz pişmiş et ve biraz hurma şırası ve, «Kusura bakma, hazır ekmek bulunmadı» dedi. Bir parçacık yiyen İbrahim (A.S.) «Allahü Teâlâ sizin bu taâmınıza bereket versin», dedi. Bu duâ sebebiyle şimdi de Mekke şehrinde et ve hurma çoktur, Hâtun «Mâdemki inmezsin, biraz eylenin İsmail gelsin, saçın sakalın toz içinde kalmış, ılıcak su ile yıkayayım» dedi. Hz. İbrahim «İyi olur» dedi. Bunun üzerine büyük bir taş getirdi. Hz. İbrahim'e dedi ki :«Ayağını özengiden çıkar ve butaş üstüne bas bir ayağın at üstünde dursun, yıkamaya kolaylık olsun.»

Hız. İbrahim yalın ayaktı. Ayağını özengiden çıkarıp taşın üstüne bastı. Mübarek ayağının izi o taş üzerinde şimdi dahi bellidir. O sebepten bu gün dahi hacılar o taş ziyaret ederler.

Hâtun, Hz. İbrahim'in saçını sakalını tertemiz yıkadıktan sonra özengiye ayaklarını koyan Hz. İbrahim hâtuna : «İsmail gelince eşkâlimi ona anlat ve de ki iyi evmiş ve eşiği de muhkemmiş. Eşiğini korusun ve iyice tutsun» dedi ve yola revan oldu. Eve dönen İsmail'e durumu izah edince İsmail :«Gelen babamdır. Senin ahlâkını iyi beğenmiş ve seni himaye etmemi vasiyet eylemiş» deyip oldukça mes'ud ve ferahlandı. Bu hâtundan çok oğulları oldu ve hayatını onunla geçirdi.

Hz. İSHAK'IN DOĞUMU Ve LÛT ALEYHİSSELÂM'IN KISSASI

Hız. İsmail annesi Hâcerle beraber Mekke'de henüz beş yaşlarında bulunduğu sıralarda, muhterem pederi Hz. İbrahim, Sâre'den bir oğlancık olmasını içten arzu edip istedi. Taki, Sâre'nin gönlündeki üzüntü ve Hâcer'e olan kıskanma giderilsin. Cenâb-ı Hak bu büyük peygamberin isteğini kendi yardımıyla kabul buyurup ve kendisine talep ettiğini ihsan etti. Cebrâil ve Mikâil'e ferman edip, «Gidin Lût kavmini helâk edin ve Hz. İbrahim'e de Sâreden kendisine bir oğul verdiğini müjdeleyin. İsmi İSHAK koysun. İshaktan da bir oğlu gele onun ismi Ya'kub ola» dedi. Nitelkim C. Hak Hûd sûresinin 71. âyetinde bu durumu belirtmektedir.

Hız. Cebrâil ve Mikâil hemen Lût'un bulunduğu Mü'tefikât demilen şehirlerinin halkı âsi olup azgınlıkları haddi aştığı için helâk etmeye gittiler.

Bu beş şehir (San'a, Sedûm, Ömre, Dûma, Didum) oldukça mâmur şehirler olup, Hicaz ile Şam

arasında bulunurlardı. Nüfus kesafeti yüzbinin üstünde idi. Hz. lût (A.S.) o kavim arasında bulunurdu. Onlardan bir kız alıp evlendi. Lût'un bütün ısrarına rağmen İslâmiyeti kabul etmiyen o kâfire kızıdan bir çok çocuk oldu. Yıllarca aralarında bulunan Lût (A.S.) onları puta tapmaktan men'etmeğe ve Allah'ın yoluna gelmeye mütemadiyen dâvet ettiği halde, Lût'un sözleri onlara asla te'sir etmezdi. Bilâkis daha da küfürleri fazlalaşırdı. Öyle ki o zındıklar puta tapmakla da kalmayıp türlü türlü rezaletler icad ettiler. Kadınları bırakıp oğlanlarla düşüp kalkmaya başladılar. Bu edepsizlik onların eseridir. Onlardan önce bu fecâat ve fesad olmamıştı ve kimse bilmezdi. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur : «Lût kendi kavmine «Siz öyle gunahı da mı işlersiniz ki, sizden evvel bu günahı kimse işlememişti» (15). Başka âyette : «Erkeklerle şehvetle mi gelirsiniz? Ki, sizden önce bu nesneyi kimse etmemiştir. Sizden daha cahil bir kavim mi vardır? Ki, kadınlarınızı bırakır da erkeklerle gidirsiniz» (16). Bir başka âyette : «İnsanların içinden erkeklerle mi gidiyorsunuz. ve Rabbinizin, sizin için helâl yarattığı zevcelerinizi bırakıyorsunuz? Doğrusu siz harama tecâvüz eden bir kavimsiniz.»

O kavim arasında fesad o kadar ilerlemişti ki, açıkca yol keserler, yollar ortasında çirkin muamelelerde bulunurlar, gelip geçenleri istihzaya alıp onları incitirlerdi. Edep ve haya dedikleri onlardan tamamen gitmişti. Meclislerde birbirinden utanmazlar ve avret yerlerini açarlardı. Lût onlara «Gelin bu fesad işten vazgeçin, Allahü Teâlayı bir bilin,

müslüman olun, yoksa Allah'tan size azab gelir» dedikçe onlar ; «Eğer gerçeksen o dediğin azâbı getir de görelim» derlerdi. Böylece Allah'ın azâbına ve hışmına asla inanmazlardı. Ve Lût'un sözlerini de alaya alırlardı. Bununla da kalmayarak Lût'a şöyle derlerdi : «Ey Lût, eğer söylediklerinden vaz geçmezsen, yemin olsun ki, muhakkak (memleketimizden) çıkarılanlardan olacaksınız (17).» Yani eğer sen bu peygamberlik dâvasından vaz geçmez ve bizi hakka dâvet etmekte devam edersen seni aramızda barındırmayıp kovarız, demek istiyorlardı.

Lût'un evlendiği kâfire kadından dört kızı vardı. Dördü de müslüman idi. Hali vakti de oldukça iyi idi. Hz. İbrahim (A.S.) gibi o da gayet misafir perver idi. Kendisine kimsesiz konuklar (misafirler) geldiğinde, kavmi tarafından tutulur, onlara çeşitli işkence ve rezaletler yapılırdı. Lût (A.S.) böyle davranmayın dediğinde : «Aramızdan çık git, yoksa her gelen konuklara böyle ederiz» derlerdi. Artık bunların serkeşliğine karşı sabır ve tahammülü tükenen Lût (A.S.) : «Ey Rabbim- Beni ve ailemi. bunların yapmakta oldukları kötülüğün azâbından kurtar!» diye yalvardı (18). Allahü Teâlâ Lût'un duâsını kabul eyledi. Nitekim Cenâb-ı Hak Eş-Şuarâ sûresinin 170. âyetinde meâlen : «Biz de onu ve Mikâil ve bâzılarının dediklerine göre İsrafil'i o kavme gönderdi. Üçü de parlak yüzlü, güzel oğlan-âilesini (kendisine iman edenleri) tamamen kurtardık» diye ferman buyurmaktadır.

Bunun üzerine Cenâb-ı Hak (C.C.) Cebrâil, lar sûretine girdiler. O kadar güzel sûrette girdiler

ki, görenlerin aklı gidip hayran kalırdı. Kasden İbrahim'in şehrine doğru gittiler. Misafirsiz yemek yemek Hz. İbrahim'in âdeti olmadığından, misafirsiz kaldığı günlerde yollara konuk aramaya adamlar gönderiyordu. İşte o gün konuk arayanlar o üç nur yüzlü oğlanları buldular. İbrahim'in (A.S.) yanına getirdiler. İbrahim, (A.S.) yüzlerine bakıp hoşuna giderek : «Bizim bugünkü konuklarımız melek sıfatlıdır» dedi. Üçü de Hazret-i İbrahim'e selâm verdiler. Bilmukabil Hz. İbrahim de onların selâmını tâzimle aldı ve bu şeref misafirlerine izzet ve ikram eyliyerek, yanındaki semiz (tavlı) buzağını hemen boğazlayıp onlara kızarttı. Nitekim Kur'an-ı Kerîmde bu durum meâlen buyuruluyor : «Şânım hakkı için (Melek olan) elçilerimiz İbrahim'e müjde ile gelip «Selâmün aleyk» dediler. O da onlara «Aleykümüsselâm» dedi ve hemen gidip (onlara) kızartılmış bir buzağı getirdi (19).»

Hz. İbrahim pişirilen taâmı önlerine koydu ve «Bismillâh taâme buyurun», dedi. Onlar sofraya el sürmediler. Zira melekler yiyip içmezler, taâmı neylesinler. Sofraya el sürmediklerini gören Hz. İbrahim, kendisi bir lokma alıp ağzına koydu. Yine onlara teklif eyledi, yemediler. İbrahim (A.S.), «Niçin yemek yemezsiniz?» dedi. Hz. Cebrail : «Adetimiz yemeğin ücretini vermeyince yemeyiz» dedi. Hz. İbrahim : «Mademki öyleydi, bahasını verin bahası da kolaydır», dedi. Hz. Cebrâil, «Bahası nedir?» dedi. İbrahim (A.S.) «Bahası budur ki, yemeğe başlayınca Bismillâh, diyesiniz, doyunca da Elhamdü lillâh deyin. Bunun bahası odur. Zira Allah'ın (C.C.) -

(18) Eş-Şuarâ sûresi, âyet : 169

(19) Hud sûresi, âyet : 69

verdiği ni'mettir. Şükreylemek vaciptir» dedi ve tekrar onları sofraya çağırdı. Onlar da Hz. İbrahim'in hâtırı için el uzatıp yer gibi göründüler, lâkin ellerini yemeğe dokundurmazlardı. Bu durumu sezen Hz. İbrahim, onlardan korktu ve hâtırına karışık şeyler geldi. Zira o zamanda bir kişiye suikastı olanlar onun yiyeceğinden yemezdi Bunların bana bir suikastları mı vardır? diye düşünen Hz. İbrahim'in benzi tamamen sararmaya başladı. Nitekim Allah yüce kelâmında buyurur : «İbrahim, ellerinin, getirilen bu yemeğe uzanmadığını görünce onlardan ürktü ve içinde, kendilerinden bir nevi korku duydu (20).»

Bu durumu sezen Sâre, güldü ve gönlünden Hz. İbrahim'in bunca adamları olduğu halde bu üç kişiden korkmasının ne mânası var? dedi. Nitekim Kur'an-ı Kerimde meâlen, «İbrahim'in hanımı karşısında ayak üzere bulunurken güldü» (21) buyurulmaktadır.

İbrahim'in (A.S.) korktuğunu simasından anlıyan melekler, istediler ki, o kuşkuyu İbrahim'in kalbinden gidersinler. Bundan böyle kendilerini açığa vurdular ve dediler ki : «Korkma, çünkü biz (yemez - içmez melekleriz. Azap için) lût kavimine gönderildik ve sana gelişimizin sebebi odur ki, Allah (C.C.) Sâre'den sana bir oğul verdi, onu müjdeleriz, o oğlan doğunca adını İshak koyasın, İshak ardınca bir oğlan daha gele,adı Ya'kub ola. Yakub'un nesli uzayıp oğlanları çok ola» dediler (22).

(20) Hûd sûresi, âyet : 70

(21)) Hûd sûresi, âyet : 71

(22) Hûd sûresi, âyet : 70 - 71

Bu söz İbrahim'in (A.S.) çok tuhafına gitti. Çünkü Sâre yetmiş, kendisi seksen yaşında idi. Beri tarafta da Sâre bu ne acıptır, olur şey midir? diye bir çığlık attı. Nitelikim Cenâb-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de Sârenin dilinden meâlen şöyle nakleder : «İbrahim'in hanımı şöyle dedi : «Ay! Ben kocam da bir ihtiyar iken!... Doğrusu bu çok şaşılacak bir şey...» (23).

Melekler şaşkınlık içinde kalan Sâre'ye «Sen Allah'ın emrine mi şaşıyorsun? Allah'ın rahmeti ve bereketleri üzerinize olsun, İhl-i beyt... Şüphe yok ki, Allah (C.C.) ni'met vermesiyle hamde lâyıktır, lûtufta ve ihsanıyla yücedir» dediler.

Sâre meleklerin böyle demeleri üzerine Hz. İbrahim'in yüzüne baktı. Cebrail de «Seni Hak ve gerçekle müjdeledik, onun için Allah'ın rahmetinden ümidini kesenlerden olma» dedi (24). Sâre ve İbrahim (A.S.) bu sözden oldukça memnunluk duyular. Hz. İbrahim onlara dedi ki : «Sapıklardan başka kim Rabbinin rahmetinden ümid keser? (25).» (Yine) dedi ki : «Ey elçiler (Allah'ın melekleri) bundan sonra işiniz ne? (26).» Melekler şöyle dediler : «Biz mücrim (günahkâr) bir topluluğa gönderildik. (Onları helâk edeceğiz, bu topluluk da Lût kavmidir. (27)) Daha evvel beşaret (müjde) sözünde ol-

(23) Hûd sûresi, âyet : 72

(24) Hicr sûresi, âyet : 55

(25) Hicr sûresi, âyet : 5666

(26) Hicr sûresi, âyet : 57

(27) Hicr sûresi, âyet : 58

dukça memnunluk duyan ve ferahlanan Sâre ve İbrahim A.S.) Lût kavminin helâkini işitince melûl olup üzölmeye başladılar, fakat melekler «Ancak (îman eden) Lût ailesi müstesnadır. Biz onların hepsini muhakkak kurtaracağız. Yalnız Lût'un karısını, gerçek azâb içinde kalanlardan takdir ettik. (268)» dediklerinde İbrahim (A.S.) daki hüüzün ve keder ferahlığa inkılâp etti.

Melekler daha sonra asıl sûretlerine girip gittiler. Lût şehrine ulaştıklarında tekrar güzel oğlanlar şekline girip Lût'un evini sordular. Tesâdüfen Lût'un kızına rasladılar. Kız, onları eve doğru götürünce onları gören şehir halkı bakıştılar ve kıza : «Bu oğlanlar kimlerdir, nereye giderler » dediler. Kız cevaben : «Lût'un misafirleridir, bizim eve giderler» dedi. Bu durumu işiten şehir halkı keyifleştiler ve birbirleriyle müjdeleştiler. Dediler ki : «Ne güzel oğlanlardır bu gece bunları alalım ve onlarla eğlenelim» diye konuşarak fasid ve çirkin fikirler serdettiler. Lût (A.S.)'ın kızı eve ulaştığında babasına «Bize gayet güzel çehreli, sevimli misafirler geliyorlar ki, yeryüzünde onlardan daha güzel görölmüş değildir» dedi. Kızı bu sözü deyince oğlanlar da Lût'a selâm verdiler. Selâmlarını alan Lût (A.S.) kendilerine izzet ikram eyledi. Ama beri tarafta çok melûl olup üzöldü. Kendi kendine : «Bu oğlanlar çok güzel çehreli kimseler olduğundan, bu kavim elimizden alıp, işkence edeceklerdir.» dedi. Hemen bunları evin içine koyup gizledi fakat Lût'un kâfire hanımı tarafından kâfirlere bu durum iletildi. O kâfir kavim hemen toplanıp Lût'un evine hücum etti-

ler. «O oğlanları dışarıya çıkar, aksi takdirde seninle savaş ederiz, zira biz sana, evine konuk getirme getirirsen biz ona şöyle şöyle ederiz demedik mi? Mademki getirdin onları çıkarıp bize teslim etmek zorundasın ki, dilediğimizi onlara yapalım. Nitekim Kur'anda Onlar (mütecavizler) : «Biz seni âlemin işine karışmaktan men'etmedik mi?» dediler (29).

Lût (A.S.) kâfirlerin bu durumları karşısında âciz kaldı. Onlara «Gelin Allahtan korkun, böyle beni incitip rüsvay etmeyin. Gerçekten bunlar benim misafirlerimdir» deyip, yalvardığı halde söz dinlemeyip, kapıyı kırıp içeriye daldılar. Artık bu zâlimler gürûhu elinde bir mecâlbulamayan Lût (A.S.) «Ey kavim, bunlardan ne istersiniz? Dört bâkire kızım vardır. Dördünü nikâhla alınız vereyim, ne dilerseniz edin, Allah'tan korkun, beni konuklarım hakkında rüsvay eylemeyin ve onlara dokunmayın» dedi. Nitekim Cenâb-ı Hak da kelâmında meâlen şöyle buyurur : «Lût'un kavmi koşarak kendisine gelmişlerdi ve bundan önce kötü işler (oğlancılık) yapıyorlardı. (Misafirleri olan elçi meleklere bir fenalık yapmasınlar diye) Lût (A.S.) şöyle dedi : «Ey kavmim, işte şunlar kızlarım (onları kendinize nikâh edin, elçilere dokunmayın). Sizin için, onlar daha temizdir. Artık Allahtan korkun, beni misafirlerimi içinde rezil etmeyin. Hiç aranızda iyiliği emredip kötülükten alıkoyacak, akli başında bir adam yok mu? (30).»

Lût (A.S.) in bunca yalvarış ve yakarışına rağmen, bu gözleri dönmüş haydutlar gurubu hiç bir

(29) Hicr sûresi, âyet : 70

(30) Hûd sûresi, âyet : 78

lâf dinlemiyerek Lût'a : «Şunlar gibi lâtif oğlanlar varken senin kızların bizim ne işimize yarar, bize oğlanlar gerekir, kızları ne edelim» dediler ve içeriye oğlanların üzerine yürüdüler. Bu konuda Cenâb-ı Hâk da meâlen şöyle buyurur : «Senin kızlarında hiç bir hakkımız olmadığını elbette bilmiş - sindir. Sen bizim ne istediğimizi (erkeklerle varma niyetimizi) doğrusu bilirsin» dediler (31)

Çaresiz kalan Hz. Lût, onlara «Eğer benim size yeter kuvvetim olsa, ya arkam ve yardımım olsa idi, siz bana bunu edebilir miydiniz?» dedi ve ağlamaya başladı. Bu oğlanlardan Cebrâil (A.S.)kapının yakınında oturuyordu. Lûtîlerden üç kişi içeri girdi. Cebrail'i dışarıya çekmek için el uzattıklarında, elleri ona ulaşmadan evvel Cebrâil onların yüzlerine ÜF dedi. Üçü de kör olup görmez oldular.

Üçü de kör olunca gözlerini tutarak dışarı çıktılar. Halk bunları görünce hepsi dışarı çıkıp bağırdılar. Dediler ki : «Ey kavmimiz, gördünüz mü bu Lût bunca zamandır aramızda oturup cadılık ederdi. Bununla kalmıyarak üç cadı oğlan, ulularımızın gözlerini kör eylediler. Gelin Lût'u öldürüp, evini -barkını harâb edelim.»

Bu sözleri işiten Lût (A.S.), benzi birden bire sarardı. «Olabilir ki bu oğlanlar cadı ola» dedi. Cebrâil (A.S.) Hz. Lût'un korktuğunu görünce fazla telaşlanmasın diye ona kendisini bildirdi ve «Ey Lût! Gerçekten biz, Rabbinin elçileriyiz, onlar asla dokunamazlar. Hemen gecenin bir kısmında ev hal - kınla çık git ve içinizden hiç biri geri kalmasın, an-

çak karın müstesna. Çünkü kavmine isabet edecek azab ona da gelecektir. Onların helâk zamanı, sabah vaktidir. Sabah yakın değil mi?» dedi (32).

Cebraîl'in (A.S.) bu ilâhî emri Lût'a tebliğ edilince, Lût'daki korku benteraf oldu ve âyet-i kerîmede zikredildiği gibi, kendi kavmini (iman edenleri) yanına topladı, onlara izah etti. Gece basınca SED-UM şehrinde hareket ettiler, öyle kaçtılar ki, sabah olunca o beş pâre şehrin sınırından çıktılar. Bunu müteâkip Hazret-i Cebrâil Allah'ın kuvvetiyle kanadını yere sokup Mü'tefikât (yabancılar) şehirlerinin hepsini yerden kopardı. Baş aşağı eyledi ve altını üstüne çevirdi. Böylece bu zâlim ve fâsık insanlar bercehennem olup gittiler. O kavimde olup orada hazır bulunmayanların başına da gökten Allah'ın kudretiyle birer taş indi ve onları buldukları yerde yaktı. Nitekim Kur'anda meâlen buyurur: «Onlar azab emrimiz gelince, o memleketin üstünü altına getirdik ve üzerlerine, arka arkaya ateşte pişirilmiş çamurdan taşlar yağdırdık. Ki onlar, Rabbinin katında azab için dağlanmışlardı.» (33).

Yolda Allah'ın emriyle gökten bir taş Lût'un kadının başına inip helâk edince, Hz. İbrahim'in şehrine varıncaya kadar Lût (A.S.) durmadan gitti. İbrahim (A.S.) onu selâmet içinde görünce çok sevindi. Bağına bastı. Bütün malını ikiye bölüp yarısını Lût'a verdi. Lût ölünceye kadar Hz. İbrahimle yaşadı. Ona îman edenlerin sayısı on dört kişi idi.

(32) Hûd sûresi, âyet : 81

(33) Hûd sûresi, âyet : 82

HZ. İSMAIL'İN KURBAN EDİLMESİ HADİSESİ

Hız. İbrahim'in yaşı oldukça ilerlemişti. Lâkin kendisine bir çocuk olmamıştı. Allahü Teâlâ hazretlerinden oğul talep ettiği vakit, evlâda olan : Ya Rab eğer bana bir oğul verirsen onu senin aşkına kurban edeyim» demişti. Cenâb-ı Hak Hacer'den kendisine İsmail'i verdi. İsmail epeyce büyüdü, ondan sonra Sâre'den İshak oldu. Fakat bir müddet sonra Hz. İbrahim, Allaha karşı yaptığı nezri unuttu. Bir gece İbrahim (A.S.) rüyasında «Ya İbrahim. Allah ile ettiğin ahde vefa eyle ve nezrini yerine getir» denildi. Hz. İbrahim bu rü'yayı görünce emre vefa etmeye ve oğlunu kurban etmeye kesin olarak karar verdi. Hacer'e gelip: «Bu oğlan büyüdü, onu benimle beraber gönder» deyip sabahın ilk saatında aziz oğlunu alıp ve yanına keskin bir bıçak alarak gittiler. Bunu gören melekler İsmail için ağlaştılar, dediler ki : Ya Rabbi, İbrahim ne büyük bir kuldur ki, senin için onu etese attılar, hiç aldırmadı. Şimdi de oğlunu kurban et diye emrettin yine çekinmez». Dağa çıktıklarında dağ titremeye başladı ve «bu ne gündür ki, peygamber benim üzerimde oğlunu öldüre» dedi. Dağ titreyince İsmail korktu ve babasına «Ey baba, bu dağ böyle niçin titrer?» diye sordu. İbrahim (A.S.) : «Ey oğlum, Hak Teâlâ her şey'e kadirdir, ne dilerse eder». Şeytan arkalarına düştü, onları iğfal edip, Allah'ın emrini yerine getirmekten onları alıkoymak için kâh İsmail'in kâh babasının yanına gidip onlara telkinlerde bulunuyordu. Fakat bütün ümitleri suya düşünce tekrar ge-

riye mahzun mahzun dönmeye mecbur kaldı, (Allah'ın lâneti üzerine olsun)

Hız İbrahim dağa çıkıp oturdu. İsmail'i de önüne oturttu. Bıçağı da bir tarafa koyuverdi. Sonra oğlunu bağrına basıp onu sevdi. Bir ara ağladı. İsmail : «Ey baba, niçin ağlarsın?» dedi. İbrahim (A.S.) : «Ey oğlum, rü'yamda gördüm ki seni boğazlıyorum. Ne dersin, Allah'ın emrine mutî olur musun?» İsmail : «Ey baba, ne ki buyuruldu ise işle. İnşâallah beni sabredicilerden bulursun» dedi (34).

Sonra «Ey baba! Ne olurdu bu hali bana evde söyliyeydin de anamla helâllaşıp gideydim» deyince ikisi birbirine sarılıp biraz ağlaştılar. Burada Hz. İbrahim'in ağlaması bu durumun kendisine güç geldiğinden değildi. Belki İslamil'e karşı olan babalık şefkatinden idi.

Hız İsmail: «Ey baba, Allah'ın emrini tez tut, yerine getir. Eyleme ki âsi olmayasın. Olabilir, anam işitip gelir de beni elinden alır. O duymadan elini çabuk tut» dedi. Öyle deyince babası kalkıp bileklerini sıvadı, İsmail'in ellerini sıkıca bağladı ki, boğazlaya. Sonra onu sağ yanı üzerine yatırdı. İçten Allah'a teslim olan İsmail bekliyordu ki, bıçak boğazına çalına. Lâkin Hz. İbrahim'in eli titriyor ve gözlerinden yaşlar iniyordu. Göz yaşları Hz. İsmail'in yüzüne düşünce, gözünü açıp babasına baktı. Kendisine kıyamadığını görünce «Ey baba, beni kesmeye kıyamazsın, hemen yüzümü bir şeyle kapat ki, yüzüme bakıp esirengemiyesin. Hem anama de ki, âhiret hakkını bağışlasın» dedi.

Hz. İbrahim bunun üzerine oğlunun boynunu kasabın koyunu boğazladığı gibi tuttu. Tekbir getirdi. Tezce bıçağı Hz. İsmail'in boğazına çekti. O oğlancığın Allah'a teslimiyeti ve babasının verdiği söze riayeti ve sadakatı hasebiyle bıçak Hz. İsmail'in boğazını kesmedi. Hiddetlenen İbrahim bıçağı bütün gücüyle taşa vurdu. O bıçak vurduğu taşı ikiye yarıdı. Hz. İbrahim «Ey bıçak- Şunun nâzik tenini (vücudunu) niçin kesmedin de bu sert taşı ikiye böldün?» dediğinde, Hak Teâlâ Hazretleri kendi kere minden bıçağa dil verdi ve dedi ki: «Bana kızma ya İbrahim! Sen bana kes dersin. Allahü Teâlâ da zinhar kesme, İsmail'in bir kılma bile zarar getirme. O bizim yolumuzda kendi canına kıydı. Boğazlanmak üzere babasına kendini teslim etti. Babası da emrimizi tuttu. Oğlunu boğazlamaya koyuldu. Biz onların kurbanını kabul ettik. Sen sakın İsmail'i kesme» diyor.

O vakit Hak Teâlâ (C.C.) Cebrail'i semiz ve boynuzlu bir koç ile gönderdi. Cebrâil (A.S.) koçu dağa indirdi. İbrahim'in (A.S.) yakınında durdu. Cenâb-ı Hak nidâ etti: «Yâ İbrahim, gördüğün o rü'yanın nezrini ifa ettin.» Bu sözü işiten Hz. İbrahim Allah'ın heybetinden titreyip bıçak elinden düştü. Cebrâil çağırıp «Lâ ilâhe illâllahü vallahü ekber» dedi. İbrahim (A.S.) başını kaldırıp Cebrâil'i gördü ki, koçun kulağına yapışmış getiriyor. Bunun üzerine «Allahü ekber» dedi. İsmail de başını kaldırınca Cebrail'in elindeki koçu gördü. O da «Allahü ekber ve lillâhil hamd» dedi.

İşte kurban keserken okunan tekbir bu üçünün sözüdür. Her kim bu tekbiri kurban keserken çok getirirse bu üç zât (Cebrâil, İbrahim ve İsmail) kıyâmet gününde Allah indinde ona şefâatçı olurlar, denilmiştir. Kurban kesme sünneti; Hz. İbrahim'den kalmadır. Cebrâil tarafından İbrahim'e teslim edilen koç İbrahim'in elinden kaçıp Minaya gelip ve orada İbrahim onu tutup boğazladığından kurbanlar bu gün hâlâ orada kesilir, denilmektedir.

Hz. İBRAHİM VE İSMAIL'İN KÂ'BE'Yİ BİNA ETMELERİ

İsmâil'in kurban hâdisesinden sonra Cenâb-ı Hak Hz. İbrahim'e Mekkeye gidip oğlu İsmail ile elbirliği yaparak Kâbe-i Muazzamayı yapmalarını ve orada oturanlar, rük'ü ve secdeye varanlar ve onu tavaf edenler için temiz ve güzel bir şekle koymalarını ferman buyurdu. Nitekim Kur'an-ı Kerîmde meâlen zikredilmiştir: «İbrahim'e beytin yerini belli eyledik ve bildirdik» (35).

Bunun sebebi hikmeti; Hz. Âdem'in yaratılmasından daha evvel meleklerin gökte tavaf ettikleri Beytü'l-Mâmur'u Cenâb-ı Hak bu dünyaya getirdiğinde şimdiki Beytullah'ın yerine koyması idi. Hz. Âdem (A.S.) Serendip dağından yılda bir defa gelip bu beytü'l-mâmuru ziyaret ederdi. Nuh (A.S.) ın tufanında göğün dördüncü katına çekilen Beytü'l-Mâmur'un yeri boş kaldığında, Allahü Teâlâ hazretleri

Hız. İbrahim'in Mekkeye gelip bu boş kalan yerde bir bina yapmasını ve onunla öğünmesini emreyledi. İbrahim bu emre muttali olduğu sıralarda oğlu İsmail artık yiğitlik çağına ulaşmış, kendisine bir de oğlu olmuştu. Her yıl Hz. İsmail ziyaret için Mekkeye gelip gittiği gibi, bu ilâhî emirden sonra tekrar Mekkeye gelen Hz. İbrahim (A.S.), oğlu Hz. İsmail'i bir dağ tepesinde av için ok atarken buldu ve ona: «Ey oğlum Cenâb-ı Hakkın emri odur ki, buraya seninle beraber bir ev bina edelim», dedi. Hz. İsmail: «Emre mutîyiz» diye cevap verince, hemen ikisi bir olup Kâbe'nin inşasına niyet ettiler. Fakat İbrahim (A.S.) temel ne şekilde atılacağı ve ne kadar yer üzerinde yapılacağı hususu hakkında bir bilgisi yoktu. Bundan dolayı Cenâb-ı Hak bir parça bulut gönderdi, yapılacak binanın (şimdiki beytullah) yerinin miktarınca yağmur yağdırdı. O yağmur miktarı yerde bina ettiler. Bazılarına göre ise, bu miktar Hz. Cebrâil tarafından tayin edilmiştir. İbrahim ve İsmail binanın temelini bir adam boyu kadar aşağı kazdıktan sonra attılar. Temel yer yüzüne çıkınca, civar dağlarda taşlar kesip getirdiler ve yapımına başladılar. Ustalığı Hz. İbrahim (A.S.) şakirtliği Hz. İsmail yapardı. Derler ki duvar yükseleli İbrahim (A.S.) boyu erişmez olunca büyük bir taş getirip üstüne çıkarak yapardı. O taşta mübarek ayağının bastığı yerin şimdi izi kalmıştır. Ona «Makam-ı İbrahim» derler. Bazıları da daha evvel söylediğimiz gibi, Hz. İsmail'in hâtunu Hz. İbrahim'in saçını sakalını yılkarken, bir ayağını özengiden çıkarıp taş üstüne bastığı yerdir ki, İbrahim'in mu'cizesinden ayağının yeri o taşta nişan oldu, derler.

Bu binanın duvarlarını ve üstünü tamam ettiklerinde İbrahim ellerini kaldırıp Allah'a niyazda bulundu. Ettiği dua Kur'an-ı Kerimde meâlen şu âyetlerde zikrolunmuştur: «Ey Rabbimiz, bizden bu hayırlı işi kabûl et; hakikaten sen duâmızı işitici, niyetimizi bilicisin (36).» «Ey Rabbimiz, bizi sana teslim ve ihlâs sâhibi olmakta sabit kıl. Soyumuzda bir topluluğu da, sana boyun eğen bir ümmet yap; bize ibâdet yollarımızı ve haç vazefelerimiz kabul buyur. Muhakkak ki sen tevbeleri kabul edensin, mü'minlere merhamet buyuransın (37).» «Ey Rabbimiz, soyumuzdan gelen müslüman ümmet içerisinde bir peygamber gönder ki, onlara (Kur'an) âyetlerini okusun, kitabı (Kur'an) ve hükümlerini öğretsin. Onları günahlardan temizlesin. Muhakkak ki sen aziz olan hakîmsin (her şeye üstün gelen hikmet sahibisin), dedi. Bunun üzerine Cenâb-ı Mevlâmız hazretleri Cibrâil'i (A.S.) göndererek haccın bütün şart ve menâsiklerini İbrahim'e gösterip ve öğretti.

Haccın erkânlarını öğrenen Hz. İbrahim, usulü dairesinde haccını ifa edip ve İsmail'e: «Ya İsmail, kıyamet günü olunca bu makam senin makamın olsun ve senin oğullarının makamı olsun» diyerek Kâ'be-i muzzamadan ayrıldı. Ayrılan İbrahim (A.S.) Hıra dağı üzerine çıkıp etrafı seyretti. Şam tarafının, bağlar, bahçeler, sular, çayır ve çemenlerle bezendiğini, buna mukabil Mekke tarafının susuz çöller, sarp dağlar ve kumsal alanlarla kaplı olduğunu görünce İsmail ile oğullarına acıyıp «Onlar bu dağ-taş arasında bu kupkuru yerlerde nasıl geçi-

(36) Bakara sûresi, âyet: 127

(37) Bakara sûresi, âyet: 128

nirler» dedi. Ve Allah'a el açarak «Ya Rab, bu şehri emin bir belde kıl ve ahâlisinden Allah'a ve âhiret gününe îman edenleri çeşitli meyvalarla rızıklandır» diye duâ etti (38). Bunun üzerine Cenâb-ı Hak (C.C.) aynı âyetin devamında buyurdu : «Her kim Mekke'de senin oğullarından kâfir olursa bu dünyada rızıkını eksik veririm. Ahirette ebedî cehennemde korum». Hz. İbrahim (A.S.) bu ferman'ı İlahiden anladı ki, burada (mekkede) neslinde kâfir olanlar vardır. Bundan böyle tekrar Allah'a «Ya Rabbim, bu mekke diyarını korkulardan emin kıl. Beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut» dedi. (39) Hz. İbrahim (A.S.) evlâtlarından puta tapacakların bulunacağını anlayınca: «Rabbim Çünkü o putlar, insanlardan bir çoğunu şaşırttılar. Artık bundan sonra kim bana tâbi olur, yolumda giderse, işte o bendendir. Kimde bana isyan ederse, tevbe ettiği takdirde, muhakkak ki, sen çok bağışlayıcı, çok merhamet edicisin» (40) «Ey Rabbimiz ben evlâdımdan bir kısmını senin mukaddes olan evinin (kâbenin) yanında ekin bitmez bir vadide yerleştirdim. Ey Rabbimiz! Namazı gereği gibi kılsınlar diye... Artık insanlardan bir kısmının kalplerini onlara meylettir. (arzulayarak yanlarına varıp Kâ'beyi ziyaret etsinler). Şükretmeleri için de o beldé halkını bazı meyvalarla rızıklandır.» (41.) Diyen Hz. İbrahim (A.S.) ın, duâsını Rabbî kabûl eyledi. Ki, bu gün dahi topraklarda ekin ve yemiş bitmediği halde, civar şehirlerde bu zarurî maddeler getirilir ki yetiştigi yerde o kadar bulunmazlar.

(38) Bakara sûresi, âyet: 126

Duâsı kabûl olan o yüce Peygambere Rabbi emretti : «Bütün insanlara haccı ilân et; gerek yaya olarak, gerek her uzak yoldan binek üzerinde senin huzûruna gelsinler» (42.)

Bu emir karşısında oldukça heyecanlanan Hz. İbrahim (A.S.) «Ya Rab, kimi çağırayım ki, bu köy içinde adam yok, benim sesimi kim işitir. dedi. Cebrail (A.S.) «Ya İbrahim (sen halka seslen, gelin Allah'ın evini ziyaret edin diye çağır. Allah Teâlâ (C.C.) onu işittirir) dedi. İbrahim (A.S.) bunun üzerine hemen nidâ edip dedi ki: «Ey kavim, Allah Teâlâ sizin için bir ev yaptı ve sizi haccetmeye davet eyledi. Allah'ın evini ziyaret edin». Allah da onun bu sesini dünya halkına işittirdi.

İşte böylece; insanların Allah'a ibâdeti için kurulan ilk bina (kâ'be-i muazzama) ibâdete açılmış oldu. Bânisi (üstası) yüce Peygamber Hz. İbrahimdir. İnsanları ibâdete çağırma vazifesini de ikmal eden Hz. İbrahim (A.S.) Şama muhterem eşi Sârenin yanına döndü ve günlerini beraberce orada geçirdiler. Hz. İbrahim (A.S.) her yıl vakti gelince gelir kâ'beyi ziyaret eder ve oğlu Hz. İsmâil'in hatırını sorardı.

Kâ'benin inşasından evvel insanlar putlara ve benzerlerine tapmak yerleri inşa eder ve içinde bu batıl nesnelere ibâdet eder ve onlardan meded umarlardı Cenab-ı Hak kâbenin ilk bina olduğunu yü-

(39) İbrahim sûresi, âyet: 35

(40) İbrahim sûresi, âyet: 36

(41) İbrahim sûresi, âyet: 37

(42) Hac sûresi, âyet: 27

ce kelâmında meâlen şâyle buyurdu: «Doğrusu insanlar için konulan ilk ma'bed, şübhesiz ki Mekke'de bulunan çok mübârek ve bütün âlemlere hidâyet olan beyttir.» (43.)

HZ. SÂRENİN VEFATI (ÖLÜMÜ) :

Sâre Hz. İbrahim (A.S.) in ilk eşi muhteremesidir. Hz. İshak ile hamile bulunduğu sıralarda 70 yaşında idi. Ondan sonra 60 yıl daha yaşayan Sâre Hz. İbrahim (A.S.) ın HÂRAN adındaki amcasının kızıydı. Annesi Bâbil padişahlarından KÛSİ nin kızı HAVRA adında bir kadındı.

Sâreden olan İshâk'ın iki oğlu oldu. İkiz doğan bu oğlanlardan, birinin adı İS diğèrinin ise YA'KUP idi. Ya'kup Allah'ın bir Peygamberidir. İsmî Kur'an'da çok geçmektedir. İS ise ismi Kur'ânda zikrolunmamıştır. Ve peygamber de değildir. Yâ'kup'un oğullarından nice Peygamberler ve Peygamber zâde-ler gelmiştir.

Sâre 130 yaşında iken âhirete intikal etti. Kudüs civarındaki HALİL RAHMAN adıyla bugün isimlenen kasaba da defn edildi. Sârenin vefatından sonra Hz. İbrahim Kenân şehrinde KANTURA binti Yaktûra adlı bir hâtûnla evlendi. O hatûndan altı oğlan çocuğu oldu. Adları şu idi: Buâd, Merrân, Medyân, Keysân, Üstüva ve Sûh. Böylece Hz. İsmâil, İshak ve altı çocuğundan Hz. İbrahim (A.S.) ın zürriyeti üredi.

HZ. İBRAHİM (A.S.) IN VEFATI :

Cenâb-ı Hak (C.C.) kendi kulu ve yüce Peygamberi ceddül enbiya Hz. İbrahim'e kendi tükenmez hazinesinden hem dünya hem âhiret servetini bahşeylemiştir. Kendisine çok oğul ve ömür verdi. Bütün ömrünü hakkı söylemek ve müdafaâ etmekle geçiren bu ulu Peygamberin ömrü tamam olmaya yaklaşınca mübarek sakalına ak düştü ondan evvel kimsenin sakalına ak düşmediği için bu durumu müşâhede eden İbrahim (A.S.) şaşırды «Bu beyazlık nedir, Ya Rab?» dedi. Hemen gaybden bir nida geldi ki, bu vekar ve izzettir. Kemâl-ı akıl ve sükündür. Hz. İbrahim (A.S.) : «Ya Rab, benim izzetimi, hilmimi ve aklımı ziyâde eyle» dedi.

Allah'ü Teâlâ hazretleri bu üstün meziyetli kulluna büyük ikramlarda bulunarak, kendisine dine ve Peygamberliğe âid olan işleri verdi. O'na Halilim (dostum) dedi. Onun sulbünden de oğlanlar getirdi. Çoğuna Peygamberlik şerefini nasip etti. Kendi mâbedini bina etmek şerefini ona ve oğluna verdi. Ve ona din sünnetlerinden on sünnet buyurdu. Beşi onun başındadır ki, şunlardır: Mazmaza ,ağıza su almak), İstinşak (burna su almak), bıyık kesmek, misvak kullanmak, sakalını taramak ve saçını uzun olanların gusül sırasında saçlarının arasını iyice yıkamak. Nitekim Hz. İbrahim (A.S.) ile Peygamberimiz Hz. Muhammedin (S.A.V.) saçları uzun idi. Sün-

netlerin diğeri beşi de bedendedir ve şunlardır : Tırnak kesmek, koltuk kılını gidermek, kasık kılını kesmek, sünnet etmek, büyük ve küçük abdestlerden taharet etmektir Hz. İbrahim (A.S.) dinde temiz olmak için kendisine buyurulan bu sünnetleri yerine getirdi.

Hz. İbrahim (A.S.)'ın dininin ismi Kur'ân-ı Kerimde Zikr edildiği gibi HANİF'tir. Bu dinde olan hükümlerin çoğu kendisinden sonra gelen dinlere geçmiş bulunmaktadır. Hac etmek, kurban kesmek ve yukarıda söylediğimiz sünnetler gibi.

Bir gün Hz. İbrahim (A.S.) e merkebinden inmiyecek kadar oldukça yaşlı bir zât müsafir olarak geldi. Akşam olunca önüne yemek koydu. Fakat ihtiyarlıktan elleri titrediği için lokmaları ağzına götüremiyordu. Hz. İbrahim (A.S.) konuğuna eliyle yemek yedirdi. Daha sonra müsafirin yaşını sordu. 177 yaşında olduğunu söyledi. Hz. İbrahim (A.S.) de o zaman 175 yaşında idi. Gece olup yatağına çekilen İbrahim (A.S.) Allah'a yalvararak: «Ya Rab, Ellerim titremeden, belim bükülmeden ve dizlerimde takat varken emânetini benden al» dedi. Cenâb'î Hak bu sevgili kulunun duâsını kabûl buyurdu ve Azrâili gönderip ruhunu kabz eyledi. Böylece her fani gibi Hz. İbrahim de 175 yaşında iken ebedi dünyaya intikal etti. Oğlu İshak onu yıkadı ve kefene sardı. Üzerine namaz kılıp, Sârenin kabrı yanında Filistin'in Kenân nahiyesindeki EL-HALİL mezarlığına defnedildi. Rabbimiz cümlemizi onun şefaâtından ve sehâvetinden mahrum eylemesin.

Hz. İBRAHİM (A.S.) IN ALLAH'Ü TEÂLÂYA ÖLÜYÜ NASIL DIRİLTİĞİNİ SUAL ETMESİ :

Hz. İbrahim vefatından bir yıl önce tekrar Mekkeye gidip kâ'beyi tavaf etmişti. Eve dönerken mekke ile şam arasındaki dağlara ulaşınca hatırına hak Teâlânın ahiret gününde ölüleri ne şekilde diriltir, fikri geldi. Her ne kadar Hz. İbrahim (A.S.) bütün mükevvenâtı yoktan vareden Allah'ın kıyâmet gününde ölenleri dirilteceğini şüphesiz biliyordu ise de, lâkin ne şekilde ihya edeceğini (dirilteceğini) bilmezdi. Kalbinin mutmain olması için bu olayı müşâhede etmeyi kadir-i mutlak olan Allahtan diledi. Dediki: «Ya Rab, ölüyü ne şekilde dirilttiğini bana göster?» Cenâb'ı Hak (C.C.) «Ya İbrahim inanmadın mı?» diye buyurdu İbrahim (A.S.) : «İnandım Ya Rabbi, lâkin günlümün mutmain olması için gözüm ile göreyim» dedi. Hak Teâlâ: «Ya İbrahim, mademki ölüyü ne şekilde dirilttiğimi görmek istersin şimdi dört kuş al ve onları parça parça yap. Etlelerini ve tüylerini birbirine karıştır, sonra onları dört kısma ayır dört dağın başına koy, sonra bir yere çıkıp «gelin» diye o kuşları çağır ki, birbirinden ayrırlıp koşarak sana hepsi gelecekler» dedi. (44)

Bu emir üzerine Hz. İbrahim (A.S.) dört adet kuş aldı. Rivayete göre bu kuşlardan biri horuz biri tavus biri güvercin ve biri karga idi. Bu kuşları yukarıda meâlen zikrolunan âyette geçtiği şekilde kesti etleri ve tüyleri birbirine kattı ve dört kısma

ayırarak dört ayrı dağın başına koyuverdi. Ondan sonra dört dağın arasında oturup durumu temâşa eyledi. Allah'ın kudretiyle şiddetli bir rüzgâr çıktı. Ve o karma karışık tüy ve etleri bir dağdan öteki dağa iletti. Hz. İbrahim (A.S.) çağırıldığında üça üça huzuruna gelip kondular ve sonra tekrar yerlerine gittiler. Allahü Teâlâ hemen buyurdu. «Ya İbrahim ölüyü de kıyamette bu şekilde diriltirim. dedi.

Böylece bu ilâhi mu'cizeyle Hz. İbrahim (A.S.) ın kalbi, içine düşen endişeden kurtuldu. ve arzu ettiği itmi'nana kavuşmuş oldu. Yalnız Hz. İbrahim'in Hak Teâlânın ölüyü diri kıldığına inancı olmadığı sanılmasın. Zira bir peygamber hakkında böyle düşünmek hatadır. Belki de küfürdür. Çünkü bu yüce Peygamberin sırf maksadı Allah'ın (C.C.) ölüleri ne şekilde dirilttiğini müşâhade etmek idi. Yoksa diriltip diriltmiyeceği hususunda bir şübheye kapıldığından değildi.

Tahkik ehline göre, Cenâb'ı Hakkın kuşlar âlemi içerisinde bu dört kuşu tahsis etmesi, insanoglunun halinden dört şeye işaretler: Biri şehvi arzulara delâlettir ki, kişi şehvi isteklerine kapılıp, ahireti unuttur. Biri de çeşitli süs ve zinete mağrur olup, ahiret tedarikini terk eder. Biri de dost ve evlâdı çoğaltıp onunla kibir taslanıp, ölümü anmaz. Biri de helâl-haram, temiz ve mürdar gözetmeden nefisini istemek ve hesap gününü tefekkür etmez.

Bu dört kuşun tabiatında bu hasletler (huy)lar mevcûd idi: Horoz, şehvet esiridir ki, daima onunla meşguldür. Tavuz kuşu da kendini beyenip süsüne mağrûrdur. Karga da murdarı ve helâl'i farketmeden onlardan faydalanma yolundadır. Güvercin ise, faz-

la yavru yapmakla meşgûldür. Durum böyle olunca akıl sahibi her kes bundan ibret alıp, kendine bir çeki düzen vermeli ve gaflete dalmamalıdır. Zira dört kuş'un temsil ettiği dört haslet de insanı ahiret hayatının saâdetinden, mutluluğundan mahrum edici vasıflardır. Bu gibi dünya ve ahiret yıkıcı menfûr hastalıklara maruz kalmamak için bizi ve bütün kâinatı yaratan yüce Allah'ın himayesine sığınırız.

HZ. İSMÂİL (A.S.)İN PEYGAMBERLİĞİ VE VEFATI :

HZ. İsmâil (A.S.) Cürhüm kabilesinden SEYYİDE isimli çok hafif bir hatûnla evlenmişti. Bu kadından on iki tane oğlu olmuştu. Hz. İbrahim (A.S.) in vefatından sonra Hadramut tarafında Mısır ve Yemen civarında'ki kâfirler tekrar alevlenip azmaya başladılar. Haylı kişi Allah'ı bırakıp atalarının yaptıkları gibi, onlarda kendi elleriyle yaptıkları putlara tapmaya koyuldular. Tuğyan içindeki bu taifeleri dize getirmek, takip ettikleri batıl ve sapık yollardan dönderip, hakiki ve gerçek istikamete yöneltmek için Cenâb'ı Hak hazretleri kendilerine Peygamber olarak Hz. İsmâili gönderdi. İlâhî vahye mazhar olan İsmâil (A.S.) elli yıl Peygamber olarak bu kavimler arasında kaldı. Durmadan küfür denizinde yüzenleri selâmete, emniyete kavuşturmak için çalışıp didinen Hz. İsmâile çokları inanıp ve müslüman oldular. Fakat bütün bu gayretlerine rağmen, küfrü inadiye sapılıp, kefereliği tercih eden

bir kısım ise ona inanıp tabi olmadılar .Hz. İsmâil (A.S.) ın Peygamber olduğu ve zamanındaki insanlara daima hakkı ve İbrahim (A.S.) ın dinine (HANİF) tabi olmalarını tavsiye ettiğini Cenâb'ı Hak şu ayetinde meâlen buyurmaktadır: İsmâil zikreyleki, gerçek söyleyici ve mürsel Peygamber idi. Kavmine de zekât ve namaz ile emrederdi ve İbrahim'in dinine davet ederdi. Ve Allah Teâlâ nezdinde de beğenilmişti.»

Ömrünün son deminde Mekkeye gelip, Şama giden Hz. İsmâil (A.S.) babasının mezarını ziyaret ve kardeşi İshak ile de görüştü. SABİHA adındaki kızını İshak'ın oğlu İS'e nikâhlâdı ve Hz. İshak'ı kendisine vasi eyledi. Daha sonra mekkeye dönen İsmâil (A.S.) 130 yaşında iken vefat etti. Oğulları Hâcer'in yanında onu defnettiler. Onun oğulları oldukça çoğaldılar ve her biri bir tarafa sâdece SABİT ve KIYDAR adlı iki oğlu mekke de kaldılar. Şimdi Hicaz vilâyetinde ve çöllerde ne kadar arap varsa hep İsmail (A.S.) ın bu iki oğlunun neslidir.

HZ. İSHAK'IN PEYGAMBERLİĞİ VE VEFATI :

İshak (A.S.) Hz. İbrahim'in ikinci oğlu idi. Cenâb-i Hak onu Şam ve Kenân vilâyetlerinin ahali-sine Peygamber olarak gönderdi ki, onlara emri bil mauf'u (iyiliği) telkin etsin ve kötülüklerden onları âli koymaya çalışsın. Hz. İshak'ın uzak yerlere Pey-

gamber olarak emrolunmaması iki gözden âmâ olmasından idi. Çoğu âlimler onun âma oluşu hususunda müttefiktirler. Yani görüş birliği içerisindedirler.

İshak (A.S.) ın Bûyûyel'in kızı FAKÂ dan İS ve YÂKUP adında iki oğlu olmuştu. İkiz doğan bu iki çocuktan İS önce ve akebinde (ondan sonra) Yâkup doğduğundan «YÂKUP» ismini almıştır. İS'in iş gücü avla meşgûl olmaktı. Kendisi Hz. İsmâil'in kızıyla evlenmişti. Yâkup ise bekâr olup, koyunları güdüyordu. Bir gün Hz. İshak İS'e «Ya İS canım av eti ister, git benim için av avla, kızart getir yiyeyim. Senin için Allah'a duâ edeyim ki, sana Peygamberlik vere» dedi. İS hemen aletleri alıp ava çıktı. Bu sözü işiten yâkup'un anası hemen yâkup'a ilettili ve ona : «Sen hemen eve tez var, tavlı bir koyun boğazla, kızartıp getir baban yesin. Belki, o duâyı senin için ede» dedi. Yâkup koyunu kızartıp getirdi. Anası alıp İshak (A.S.) ın önüne koydu ve dedi ki : «Oğlan kızartma getirdi. Gözleri görme-yen İshak (A.S.) İS'in getirdiğini zannedip, o kızartmadan doyuncaya kadar yedi ve sonra el kaldırıp Allahtan hâcet diledi. «Ya Rab, bu büryan'ı getiren oğ-uuma peygamberlik ver» dedi. Daha sonra İS babasına kızartılmış bir geyik getirip taktim edince, babası «Ben kızartmayı yedim, duâyı ettim. Değer o nasip senin değil kardeşinin imiş. Bunun için sakın üzülme senin için de bir başka duâ edeceğim» dedi. Fakat İS'e nasihat kâr etmedi ve kardeşine karşı kin besleyip, düşman oldu. Öyleki Yâkup, İS'in korkusundan evden çıkmazdı İS «Ben elbette Yakubu' öldürürüm» diyordu. Hz. İshak, İS hakkında da duâ eyledi ve «Ya Rabbi! İS'in oğullarından dünyada çok

eyle, hem onları aziz ve hürmetli kıl» dedi. Cenâb-i Hak hazretleri bu duâyı kabûl buyurdu. Ve İS'in evlâtları çoğaldı. Öyleki Rum vilâyetini tamamen tuttu. Şimdi Rum diyarında ne kadar insan varsa İS zürriyetindedir. İS'in Rum adındaki oğlu Rum denen yere gelip yerleşti ve çok oğulları oldu. Bunların yüzü sarı olduğu için, Rumîlere BENÛL - AS-FER (sarının oğlu) denilir. Nihayet yaşı 160 bulan Hz. İshak Allah'ın rahmetine kavuştu. İS onu İbrahim (A.S.) ve Sârenin yanına defnetti.

İS'İN YÂKUB'A KARŞI DÜŞMANLIĞI VE NETİCESİ

Hz. İshak'm irtihalini müteakip, İS'in Yâkub'a olan kin ve düşmanlığı bir kat daha artmıştı. Yâkub onun korkusundan rahat bir nefes almaya vâkit bulamaz bir duruma düşmüştü. Gittikçe bu durum endişe verici bir manzara arz edince anası «Ya Yâkub bu kardeşin güçlü, kuvvetli bir şahıstır. onunla başa çıkamazsın, gel LEYYAN adında Şamda bir kardeşim vardır, onun yanına git. Hali vakti oldukça iyidir. Babanın vasiyeti üzerine onun kızını kendine iste ki, İS'in belâsından kurtulasın» dedi Anasının sözünü tutan Yâkub (A.S.) gece vakti Kenandan çıkıp kaçtı ve Şama doğru revân oldu. Kendisini yolda görenlere : «Kardeşim İS elinden Allahıma giderim» derdi. O sebepten Yâkub'a İS-RAİL (Gece içinde Allah'a gidici) derlerdi. İbranice dilinde İS Allah manasına gelir.

Ya'kub'un Şamdaki LEYYAN dayısının LEYYA ve RÂHİL adında çok güzel iki kızı vardı. Dayısının yanına gelen Yakub (A.S.) kızlardan küçüğü olan Râhil'i beyendi ve dayısından onu istedi. Dayısı : «Ya'kub, malı, serveti çok olanlardanım, kızıma haylı çeyiz gerekir. Oysa buna kudret ve hükümün yok. Kızı ben sana nasıl vereyim» dedi. Ya'kub «Gerçi elimde bir şey yok, ama yanınızda durup kaç yıl dersin koyunlarını güdeyim, hasıl olan ücreti kızın mehri olsun» dedi. Bunun üzerine RAHİL'E adlı kızın üzerinde anlaştılar. Çalışma süresi yedi yıl olarak belirtildi. Yedi yılı tamamlayan Ya'kub (A.S.) dayısından kızı talep etti. Dayısı küçük kızı Rahile yerine büyük kızı Leyyayı kendisine takdim edince Ya'kub (A.S.) dayısına «Ey dayı sözünü küçük kız üzerinde idi. Şimdilik ise sen büyük kızı bana arz ediyorsun» dediğinde «Öyledir ama bilki ey oğul büyük kız dururken küçük kızı vermek âdete muhâlefettir. Şimdilik sen büyüğüyle iktifa et, eğer küçüğü de almak istiyorsan yedi yıl daha yanımda çalış onu da sana vereyim» diye cevap verdi. O zaman Hz. İbrahim (A.S.) ın dininde iki kız kardeşi cemetmek helâl idi. Bu durum Hz. Musa (A.S.) ın zamanına kadar devam etti. Cenâb'i Hak (C.C.) Hz. Musa zamanında bu evlilik şeklini Tivratta haram kıldı. Hz. Ya'kub (A.S.) yedi yıl daha çalışınca dayısının iki kızını da aldı. Dayısı ona haylı mal ve koyunda verdi.

Bundan sonra yedi yıl daha dayısının yanında duran Hz. Ya'kub'a büyük kızdan, Rûbil, Şem'un Yehûza, Lâvi, Zeyâlûn ve Yestahir adlı altı tane oğlan çocuk oldu. Fakat Rahilden henüz bir çocuk olmamıştı. Yakub (A.S.) ın ömrünün sonunda Ra-

hil adlı hatûnundan bir çocuğu oldu, ki o Yusuf idi. Çocukları arasında en dilberi Yusufdu ve onu hepsinden daha fazla severdi Hz. Yakup'un malıdavarları ve çocukları oldukça çoğalmıştı. Bir gün tekrar Şamdan eski vatanına dönmek için dayısından izin talebinde bulundu. İzin verilince her şeyi ni toparlayıp Kenana doğru yola revan oldular. İS'in korkusu henüz Yakup (A.S.) ın kalbinden gitmemişti. Fakat durum artık Yakup (A.S.) ın düşündüğü gibi değildi. İS yaptıklarına pişman olmuştu ve kardeşinin hasretiyle yanıp duruyordu. İS oldukça av meraklısı idi. Yakup (A.S.) Ken'an sınırına ulaştığı gün İS yine bir kaç kişiyle ava çıkmıştı. Tesâdüfen Şam tarafından kalabalık bir cemaâtın geldiğini gören İS teâccüp etti. Bunun mahiyetini anlamak için, beraberindeki bir kaç atlıyı gönderdi. Bu atlıları uzakta gören Yakup (A.S.) İS'in cemaâtındandırlar diye kendi cemaâtı arasında gizlendi. Ve çobanlarına «Eğer bu süvariler gelip kervanımız hakkında bir bilgi edinmek isterlerse, deyinizki, bu topluluk ve koyunlar ve develer İS'in Şamda Yakup adında, bir kulu vardır onundur.

Atlılar gelip o kavim Ya'kub'un dediği vecihle haber verince onlarda durumu olduğu şekilde İS'e iletiler. Fakat Yakub'un adını işiten İS hüngür hüngür ağladı. Ve Rab'ım bana o günü göstermesinki Yakup İS'in kulu ola. «Yakup benim büyüğüm ve aziz kardeşimdir ve devletimizdir.» dedi. Sonra Yakub'un kervanının yanına gelip «Ben o gözümün nuru, Yakup nerededir, bana gösterin yüzünü göreyim» dedi. İS'in bu durumunu müşâhede eden Yakup oldukça sevindi ve gizlendiği yerde çıkıp İSle kucaklaşıp, ağlaştılar. Bunu müteakip, büyük bir

sevinç içinde ikisi beraber Kenana geldiler ve orada karar edip oturdular.

Kenân'a geldikten bir müddet sonra Yakub'a Allah tarafından Peygamberlik geldi. Kenân vilâyetine Peygamber olan Yakub'a halk inandı ve ona iman ettiler. Gittikçe izzet ve devleti fazlalaştı. Halkın Yakubîa olan büyük teveccühünü gören İS hased etti ve bir gün Hz. Yakub'a «Sen gelmeden evvel buranın ulusu ve azizi ben idim. Fakat şimdi sen geldin, Allah sana Pegamberlik verdi. senin izzet ve şerefine daha da ziyade olsun. Sen burada kal ben gurbete gideceğim» dedi. Yakup buna razı olmadığı halde ve bütün ısrarına rağmen, İS bütün malını ve oğullarını alıp Rum'a gidip yerleşti. Rum vilâyetinin ekseri halkı İS'in neslindedir. Eyyûp (A.S.) dan başka neslinden bir Peygamber olmadı.

**KUR'AN-İ KERİMDE HZ. İBRAHİM (A.S.)
HAKKINDAKİ ÂYETİ KERİMLERİN
YÜCE MEÂLLERİ :**

Ez - Zuhruf Sûresi :

26 — Bir vakıtta İbrahim babasına ve kavmine şöyle demişti «— Bilinki ben, sizin taptıklarınızdan beriyim».

27 — «— Ancak beni yaratana taparım ;çünkü o, beni hidâyete erdirecektir.»

28 — İbrahim, bu tevhid kelimesini, soyu içerisinde baki kalan bir kelime yaptı. Gerek ki (küfürden) dönerler.»

EL-ENÂM SÜRESİ :

74 — Vaktiyle İbrahim, atası Azer'e : «— Sen putları kendine tanrılar mı ediniyorsun? Gerçekten ben seni ve kavmini açık bir sapıklık içinde görüyorum» demiştir.

75 — «Biz İbrahim'e atasının ve kavminin sapıklığını gösterdiğimiz gibi, göklerin ve yerin acâibini ve güzelliklerini gösteriyorduk ki, tevhid hususunda yakîn sahibi olsun»

76 — Vaktaki İbrahim'in gece bürüdü, bir yıldız gördü : «— Bu benim Rabbim?!» dedi. Derken yıldız batırverince : «— Ben öyle batanları sevmem» dedi.

77 — Sonra ayı, doğarken görünce : «— Rabbim bu mudur » dedi. Fakat o da batıp kaybolunca : «— Yemin ederim ki, eğer Rabbim bana hidâyet etmemiş olsaydı, muhakkak sapıklar topluluğunda olacaktım» demişti.

78 — Daha sonra, güneşi doğarken halde görünce : «— Rabbim bu mudur-» «Bu gördüklerimden daha büyük ve parlak!» demiş ve batıncada ; «—Ey kavmim, bu gördükleriniz, hep yok olan varlıklardır, ben sizin Allah'a ortak koştuğunuz şeylerden katiiyen beriyim» diye söylemişti.

79 — Şüpheci ben sâdece hak dine (tevhidde) boyun eğip yüzümü, gökleri ve yeri yaratmış olan Allah'a çevirdim ; ve ben, O'na ortak koşanlardan (müşriklerden) değilim.»

80 — Kavmi de kendisine karşı mücâdeleye kalkıştı. O şöyle dedi : «— Allah, beni doğru yola iletmişken siz, onun hakkında, benimle çekişmeye mi kalkıyorsunuz? Ben, ona ortak koştuğunuz şeylerden (putlardan) asla korkmam, Rabbim dilemedikçe, onlar bana hiç bir şey yapamaz. Rabbim her şeyi ilmi ile çevrelemiştir. Artık düşünüp öğüt almayacak mısınız?

81 — Hem Allah'ın, size, haklarında hiç bir delil indirmedığı şeyleri (putları) siz kendisine eş tanıdığınızdan korkmazken, ben o eş tanıdığınız putlardan nasıl korkarım? Şu halde korkudan emin olmağa hangi taraf daha layıktır? Eğer biliyorsanız.

82 — İman edip de imanlarını zulüm ve şirkle buluşturmıyanlar (varya), işte korkudan emin ol-

mak onların hakkıdır ve hidayete erenler de onlardır.

83 — «— İşte bu (yıldızların batışından Allah'ın birliğine yapılan istidlâller), bizim hüccetimizdir ki, onları kavmine karşı İbrahime verdik. Biz dilediğimiz kimseyi derecelerle yükseltiriz. Muhakkak ki Rabbin tam hikmet sahibidir (her şeyi kemâliyle bilendir.»

84 — «Biz, İbrahim'e oğlu İshak-ı ve (İshak'ın oğlu) Yakub'u ihsan ettik ve her birini hidâyete (Peygamberliğe) kavuşturduk. İşte biz iyilik yapanları böyle mükâfatlandırırız.»

85 — «Zekeriya, yahya, İsa ve İlyas'a da hidâyete peygamberlik verdik. Onların hepsi salihlerden di.»

86 — İsmâil'i, Elyasâ, Yunus'u, Lût'u da (hidâyete ilettik). Her birine alemlerin üstünde yüksek meziyetler verdik.

87 — Babalarından, nesillerinden ve kardeşlerinden bir kısmını da üstün kıldık, onları seçtik ve kendilerini doğru yola (İslâm'a) ilettik.

88 — «İşte o yol, Allah'ın hidâyet yoludur ki, O, bunu kullarından dilediğine nasip eder. Eğer onlarda (Peygamberler) Allah'a ortak koşsalardı, yaptıkları bütün (hayırlı) ameller elbette boşa çıkmış, gitmişti.»

ÂL-İ İMRAN SÜRESİ :

95 — «... O halde (her dinden) İslâm'a yönelerek İbrahim'in dinine uyun. O, Allah'a eş koşanlardan değildir.»

65 — «Ey ehli kitap (hıristiyanlar ve yahudiler)! Her biriniz kendi yanlış inancına göre, İbrahim bizim dinimiz üzeredir, diyerek neye çekişip duruyorsunuz. Gerek İncil, gerek Tevrat ancak ondan sonra indirildi. Hal böyle iken, artık, bizim dinimizde idi, iddianızın batıl olduğunu anlamaz mısınız?»

66 — «İşte siz, o kimselersiniz ki, hakkında biraz bilgi sahibi olduğunuz şeyde (kitabınızda olan ahir zaman Peygamberine ait vasıflarda) niçin münakaşa ettiniz; ya hiç bir bilginiz olmayan şeyde (İbrahim'in dinî hakkında) niçin münakaşa edersiniz? Allah hakikatı bilir; halbuki siz bilmezsiniz»

67 — İbrahim ne bir yahudi, nede bir hıristiyandı. Fakat Allah'ı bir tanıyan gerçek bir Müslümandı; ve müşriklerden de değildir.»

68 — Gerçekten İbrahim'e insanların en yakını, zamanında ona bağlı olanlarla şu Peygamber (Hz. Muhammed) ve ona İman edenlerdir. (mü'minlerdir) Allah mü'minlerin yardımcısıdır.»

ET-TEVBBE SÜRESİ :

114 — «İbrahim'in babası için mağfiret dilemesi ise ancak ona önceden vermiş olduğu bir sözden dolayı idi. Fakat babasının Allah'a bir düşman olduğu, kendisine bellî olunca, ondan uzaklaştı (istifrar etmedi). Gerçekten İbrahim çok ah çeken (ince duygulu), merhametli ve yumuşak ahlâklıydı.»

MERYEM SÜRESİ :

41 — «Kurânda İbrahimi de (kavmine) anlat. Çünkü O, doğruluğu çok olan bir Peygamberdi.»

42 — «Ey baba! işitmez, görmez ve sana hiç bir faydası olmaz şeylere niçin tapıyorsun?»

43 — «Ey babam! Gerçekten sana gelmeyen ilim bana gelmiştir (Allah'ı bilmişimdir). O halde, bana uy da, seni doğru bir yola ileteyim.»

44 — «Ey babam- şeytana tapma, çünkü şeytan, Rahman'a (Allah'a) asi oldu.»

45 — «Ey babam! doğrusu ben korkarım ki, sana Rahmandan bir azap dokunurda şeytan'a (cehennem de) arkadaş olursun.»

46 — İbrahim'e babası dediki : «— Ey İbrahim, sen benim ilahlarımdan (taptığım putlardan) yüz mü çeviriyorsun? yemin ederim ki (Eğer onlara Sövmekten) vaz geçmezsen seni muhakkak taşla koğar öldürürüm. Uzun bir müddet benden ayrıl, git.»

47 — İbrahim şöyle dedi : «— (Benden sana fenâlık gelmez, emniyet ve) selâm sana olsun, senin için Rabbimden mağfiret diliyeceğim. Çünkü O, bana çok lûtûfkârdır.»

48 — Ben, sizden ve Allaha başka taptıklarınızdan (putlardan) çekilip ayrılıyorum da. Rabbime duâ (ibâdet) ederim. Umulurki Rabbime ibâdet etmekle mahrum olmam (yaptığım ibâdet, sizin putlara ettiğiniz ibâdet gibi boşa çıkmaz).

49 — «Ne zamanki, kâfirleri ve Allahtan başka taptıklarını, İbrahim terk edip (Babilden Şama) çekildi; biz de ona İshak'ı ve Yakub'u ihsan ettik ve her birini birer Peygamber yaptık».

EL-ENBİYA SÜRESİ :

51 — «Azametim hakkı için, biz Musa'dan evvel de İbrahim'e hidâyetini vermiştik ve biz, buna (Peygamberliğe) ehil olduğuna biliyorduk».

52 — «O zaman, babasına ve kavmine şöyle demişti : «— Sizin tapmakta olduğunuz heykeller nedir!»

53 — Onlar : «— Biz atalarımızı bunlara ibâdet ediyor bulduk» dediler.

54 — (Hz. İbrahim) onlara dediki : «— Yemin olsun, siz ve atalarınız açık bir sapıklık içinde-siniz»

55 — Onlar : «— Sen bize (doğru mu söylüyorsun) hakikatı mı getirdin, yoksa sen şakacılar-dan mısın (bizimle eğleniyor musun) dediler.

56 — (İbrahim şöyle) dedi : «— Doğrusu sizin Rabbiniz, hem göklerin, hem yerin Rabbidir ki, bütün bunları o yaratmıştır. Ve bende size bu dediğime şahidlik edenlerdenim».

57 — Allah'a yemin ederim ki siz arkanızı dönüp (bayram yerinize) gittikten sonra muhakkak putlarınıza bir iş yapacağım (onları kıracağım).

58 — Nihayet o putları paramparça etti, yalnız bunların büyüğünü bıraktı ki, belki ona müracaât ederler (de hadiseyi sorarlar)

59 — (Kâfirler bayram yerinden döndükleri zaman) dedilerki : «— Bunun bizim ilâhlarımıza kim yaptı? muhakkak o, zalimlerden biridir.»

60 — (Yine kâfirlerden bir takımı) dediler : «— İşittik ki, bir delikanlı bunları kötülüyor, kendisine İbrahim deniyormuş.»

61 — (Nemrûd ve kavminin ileri gelenleri şöyle) dediler : «— Öyle ise, onu insanların gözleri önüne getirin, belki (yaptığı işe) şahitlik ederler.»

62 — (Hz. İbrahim'i huzûra getirdikleri zaman ona şöyle dediler : «— Senmi bunu ilâhlarımıza yaptın, ey İbrahim »

63 — İbrahim dediki : «Belki onların şu büyüğü bunu yapmıştır. Sorun bakalım onlara, eğer söylerlerse...»

64 — Bunun üzerine vicdanlarına müracaât ettiler de : «— Doğrusu siz haksızsınız» dediler.

65 — Sonra yine eski kafalarına (Akıllarına) döndüler (ve Nemrûd İbrahim'e şöyle dedi) : «Sen gerçekten biliyorsun ki, bu putlar konuşmazlar»

66 — İbrahim : «— O halde Allah'ı bırakıp da size hiç bir fayda vermiyecek ve zarar da yapmayacak şeylere mi tapıyorsun?»

67 — «(Yazıklar) size ve Allahtan başka tapıklarınıza! hâlâ akıllanmıyacak mısınız?»

68 — (Nemrûd ve kavmi şöyle) dediler : «— Bunu (İbrahim) yakın da ilâhlarınızın öcünü alın : eğer bir iş yapacaksanız.»

69 — (Kudret sahibi olan) biz de dedik ki : «—Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve selâmet ol.»

70 — İbrahim'e bir tuzak kurmak istediler. Fakat biz, kendilerini daha ziyade hüsrana düşürdük

(üzerlerine sinek musallat ederek onları helâk ettik.)

71 — Böylece İbrahim'i ve (kardeşinin oğul) Lûtû, (Nemrûd ve kavminden) kurtardık ve onları, içinde alemlere bereketler verdiğimiz arza (Şama) ulaştırdık.

72 — «İbrahim'e (evlâd olarak) İshak'ı, üstelik bir de Yakub'u ihsan ettik ve her birini salih kimselerden yaptık.»

73 — Ve hepsini (İbrahim'i, İshak'ı ve Yakub'u) emrimizle doğru yol gösteren imamlar (önderler) yaptık. Kendilerine hayırlar işlemeği namaz kılmayı, zekât vermeyi vahy eyledik. Onlar hep ibâdet ediyorlardı (asla putlara tapmıyorlardı).

ES-SAFFAT SÜRESİ :

83 — Şubhesiz İbrahim de Nuh'un (esasta aynı) dinindendi.

84 — Çünkü Rabbine halis bir kalp ile gelmişti.

85 — O vakit babasına ve kavmine şöyle demişti : «— Siz nelere tapıyorsunuz?»

86 — Yalancılık etmek için mi Allah'tan başka ilâhlar istiyorsunuz?

87 — Alemlerin Rabbine olan zannınız nedir?

88 — Derken yıldızlara bir baktı da,

89 — (Sirâyet korkusuyla etrafındakiler kaçsınlar diye) «— Ben hastayım» dedi.

90 — O vakit (Yanında bulunanlar) arkasını dönerek başından kaçırverdiler.

91 — Bunun üzerine gizlice onların ilâhlarına

(putlarına) varıp dediki : «— Şu yanınızda bulunan yemekleri yemez misiniz?»

92 — Ne oluyor size, konuşmuyorsunuz?

93 — Derken onlara sağ eliyle (kuvvetle) vurup onları parçaladı.

94 — Bunun üzerine kavmi koşarak kendisine geldi.

95 — (İbrahim onlara) dediki : «— Siz, kendi yonttuğunuz şeylere mi tapıyorsunuz?»

96 — Halbuki sizide, yaptıklarınızı da Allah yaratmıştır.

97 — (Onlar şöyle) dediler : «— İbrahim için (duvarlarla çevirili) bir bina yapında, onu ateşe attın.»

98 — Ona böyle bir tuzak kurmak istediler. Bizde tuttuk onları çok alçak duruma düşürdük.

99 — Bir de (İbrahim) şöyle dedi : «— Ben Rabbime, (bana emrettiği yere) gidiyorum, o bana yolunu gösterir».

100 — Ey Rabbim! Bana salihlerden bir çocuk ihsan buyur, (diye duâ etti.)

101 — Bizde ona uysal bir oğul müjdeledik.

102 — Vakta ki, oğul yanında koşmak çağına erdi, (ona şöyle) dedi. «— Yavrurum! Ben rüyamda görüyorum ki, seni boğazlıyorum, artık bak, ne düşünürsün?» (Çocuk ona şöyle) dedi : «— Babacığım-sana ne emrediyorsa yap; inşaallah beni sabredenlerden bulacaksın».

EŞ-SUÂRA SÜRESİ :

69 — (Ey resûlüm), kureyş kavmine İbrahim'in gerçek haberini de oku.

70 — Hani o, babasına ve kavmine demişti ki, siz neye tapıyorsunuz?

71 — Onlarda : «— Bir takım putlara tapıyoruz, bütün gün onlara ibâdete devam ediyoruz» dediler.

72 — (İbrahim, onlara) dedi ki :«— Dua ettiğiniz zaman, o putlar sizi işitiyorlar mı?

73 — Yahud size fayda veya zarar verirler mi?

74 — Dedilerki : «— Hayır (bize cevap vermezler, fayda ve zararları da dokunmaz), ancak biz, babalarımızı böyle yapıyorlar bulduk.»

75 — 76 — İbrahim şöyle dedi : «— Şimdi gördünüz mü, o sizin ve geçen atalarınızın taptıklarını?»

77 — Muhakkak onlar benim düşmanımdır; ancak alemlerin Rabbi müstesnadır.

78 — O, dur ki, beni yaratıp da doğru yolu bana gösteriyor.

79 — O, dur ki, bana yediriyor ve içiriyor.

80—Hastalandığım zaman da, O bana şifa veriyor.

81 — O, dur ki, beni öldürecek ve sonra beni diriltecek

82 — O, dur ki hesap gününde günahımın bağışlanmasını kendisinden umarım.

83 — Rabbim, bana bir hikmet (ilim ve anlayış veya Peygamberlik) ver ve beni salih kimselelere kat,

84 — Benden sonra gelecek ümmetler içinde, hayırla anılacak bana güzel bir yad kıl.

85 — Beni Naim cennetinin varislerinden kıl.

86 — Babamı da hidâyete ulaştır, çünkü o sapıklardan bulunuyordu.

87 — Kabirlerden diriltilecekleri gün, beni utandırma.

88 — O çünkü, ne mal fayda verir, ne de oğullar...

89 — Ancak Allah'a hâlis ve pâk bir kalp ile varan müstesna.

90 — Cennet de takva sahiplerine yaklaştırılmıştır.

91 — Cehennem ise azgınlara apaçık gösterilmiştir.

92 — 93 — Ve onlara. Allah'dan başka tap tıklarınız nerede? size yardım ediyorlar mı, veya kendilerini kurtarıyorlar mı? denilmekte...

94 — Arkasından da o kâfirlerle azgınlara cehennemine içine atılmakta,

95 — İblis'in bütün askerleri de?...

96 — Kâfirler, putları ve öncülleriyle cehennemde çekişirlerken, birbirlerine şöyle demektedirler.

97 — «— Vallahi doğrusu biz, açık bir sapıklık içinde idik.»

98 — Çünkü (ey putlar) sizi âlemlerin Rabbi-ne denk tutuyorduk?

99 — Artık bizim için ne şefaâtçılar var,

100 — Ne de yakın bir dost...

101 — Bâri bizim için geriye bir dönüş olsaydı da mü'minlerden olsak.

BAKARA SÜRESİ :

124. — Hatırlayınki bir vakit Hz. İbrahim'i Rabbi bir takım kelimelerle (emir ve yasakla imtihan

etti. Hz. İbrahim o kelimeleri tamamen yerine getirdi. Allah : «— Ben, seni, insanlara (dinde önder) imam yapacağım (taki, din işlerinde sana uysunlar) buyurdu. Hz. İbrahim : «— Benim zürriyetimi de imam yap» diye yalvardı. Allah : «— Senin zürriyetinden olan zâlimler benim imametime nâil olamaz» buyurdu.

125 — Ve o vakit, kâbeyi insanlar için bir sevap ve emniyet yeri yapmıştık. Ey mü'münler, sizde İbrahim'in makamından kendinize bir namazgah edinin. İbrahim ile İsmâile de şöyle emretmiştik : «— Evimi (Kâbeyi) tavaf edenlere, orada ibâdet kastiyle oturanlara, rükü ve secde eden namaz kılıcılara tertemiz tutun»

126 — O vakit Hz. İbrahim : «— Ya Rab, burasını emin bir belde kıl ve ahalisinden Allah'a ve ahiret gününe iman edenleri çeşitli meyvalarla rızıklandır!» diye duâ etti. Allah : «— Kâfir olan kimseyi de dünyanın az vaktından rızıklandırırım, sonra onu ahirette cehennem azabına muztar bırakırım. O varılacak ateş, ne kötü bir yerdir!» buyurdu.

127 — Ve o zaman, İbrahim ile İsmâil Kâbenin temellerini yükselttiler ve şöyle duâ ettiler : «— Ey Rabbimiz, bizden bu hayırlı işi kabul et; hakiketen sen duâmızı işitici, niyetimizi bilicisin»

128 — «— Ey Rabbimiz, bizi sana teslim ve islah sahibi olmakla sabit kıl. Soyumuzdan bir topluluğu da, sana boyun eyen bir ümmet yap; bize ibâdet yollarımızı ve hac vazifelerimizi göster, kusurlarımızı afvedip tevbemizi kabul buyur. Muhakkak ki, sen tevbeleri kabul edensin, mü'minlere merhamet buyuransın».

129 — «— Ey Rabbimiz, soyumuzdan gelen müslüman ümmet içerisinde bir Peygamber gönder ki, onlara (kuran) ayetlerini okusun, kitabı (kuran'ı) ve hükümlerini öğretsin, onları günahlardan temizlesin. Muhakkak ki, sen aziz olan Hakimsin (her şeye üstün gelen hikmet sahibisin)».

130 — Kendini bilmeyenden başka, kim Hz. İbrahim'in dininden yüz çevirir? Hakikat ki, biz İbrahim'i (dünyada Peygamberlik şerefiyle ve kâbeyi imar vazifesiyle) seçtik. O, ahirette de salihlerdendir.

131 — İbrahim, Rabbi : «— Benim emrime teslim ol.» buyurduğu zaman o şöyle demişti : «— Kendimi âlemlerin Rabbine teslim ettim.»

258 — «— Allah kendisine saltanat ve mülk verdi diye (azarak) İbrahim ile Rabbi hakkında mücadele eden Nemrûd'u görmedin mi İbrahim ona: «— Benim Rabbim (kudreti ile) hem diriltir hem öldürür» dediği vakit o Nemrûd : «— Ben de diriltir, öldürürüm» demişti. İbrahim (A.S.) «Allah güneşi doğudan getiriyor, haydi sen onu batıdan getir» söyleyince, o küfreden Nemrûd şaşırıp tutuldu. Allah zalimler kavmini muvaffak etmez.»

ÂL-İ İMRAN SÜRESİ :

33 — Gerçekten Allah, Ademi, Nuh'u, İbrahim hanedanının ve İmran ailesini âlemler üzerine seçkin kıldı (soylarını peygamber yaptı.)

34 — Bu peygamberlerin hepsi de birbirinden gelme tek zürriyettir.

96 — Doğrusu insanlar için konulan ilk ma-

bed, şüphesiz ki Mekke'de bulunan çok mübarek ve bütün âlemlere hidâyet olan beyt'dir.

EL-HAC SÜRESİ :

26 — (Ey Resûlüm) hatırla o zamanı ki, biz kâbenin yerini İbrahime beyan etmiş ve ona: «— Bana hiç bir şeyi ortak koşma. Beytim de tavaf edenler için, orada oturanlar, rükü ve secdeye varanlar için iyice temizle.» diye vahy etmiştik.

EN-NİSA SÜRESİ :

125 — İyilik eden bir kimse olarak kendini tam bir husûsulla Allah'a teslim eden ve İbrahim'in tevhid dinine uymuş olan kimseden daha güzel din sahibi kimdir? Allah İbrahim'i dost edinmiştir.

İBRAHİM SÜRESİ :

35 — Bir de İbrahim'in şöyle dediği vakit hatırla : «— Rabbim! Bu Mekke diyarını korkulardan emin kıl. Beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut.»

36 — Rabbim! çünkü o putlar, insanlardan bir çoğunu şaşırttılar. Artık bundan sonra kim bana tabi olur, izimde giderse, işte o bendendir. Kimde bana isyan ederse, tevbe ettiği taktirde, muhakkak ki, sen çok bağışlayıcı, çok merhamet edicisin.

37 — Ey Rabbimiz! Ben, evlâdımdan bir kısmını senin mukaddes olan evinin (Kâbenin) yanında, ekin bitmez bir vadide yerleştirdim. Ey Rabbi-

miz! Namazı gereği üzerine kılsınlar diye... Artık insanlardan bir kısmının kalplerini onlara meylettir (arzulayarak yanlarına varıp kâbeyi ziyaret etsinler). Şükretmeleri için de o belde halkını bazı meyvelerle rızıklandır.

38 — Ey Rabbimiz! gizlediğimiz ve açıkladığımız her şeyi muhakkak sen bilirsin. Ne yerde, ne gökte hiç bir şey Allah'a gizli kalmaz.

39 — İhtiyarlık halimde bana İsmâili ve İshak'ı ihsan eden Allah'a hamd olsun. Gerçekten Rabbim duâyı kabul edendir.

40 — Rabbim! beni, gereği üzere namaza devam eden kıl; zürriyetimden de böyle kimseler yarat... Ey Rabbimiz, duâmı kabul et.

41 — Ey Rabbimiz! Hesap kurulacağı kıyâmet günü, beni, ebeveynimi ve bütün mü'minleri bağışla...

HÜD SÜRESİ :

69 — Şanın hakkı için (melek olan) elçilerimiz İbrahim'e müjde ile gelip «Selâmün aleyk» dediler. O da onlara «Ayleküm-Selâm» dedi. Ve hemen gidip (onlara) kızartılmış bir buzağı getirdi.

70 — İbrahim, ellerinin, getirilen bu yemeğe uzanmadığını görünce, onlardan ürktü ve içinde, kendilerinden bir nevi korku duydu. Onlar Korkma, çünkü biz (yemez-içmez melekleriz. Azap için) Lût kavmine gönderildik.» dediler.

71 — İbrahim'in hanımı hizmette bulunurken, bu söylenenleri duyunca güldü. Bunun üzerine, biz

de ona İshak'ı ve İshak'ın arkasından da torunu Yakub'u müjdeledik.

72 — (İbrahim'in hanımı) şöyle dedi : «— Ay... ben doğuracak mıyım? Ben ihtiyar bir kadın ve bu kocam da bir ihtiyar iken!... Doğrusu bu, çok şaşılacak bir şey!...»

73 — (Melekler ona) dediler ki : «— Sen Allah'ın emrine mi şaşıyorsun? Allah'ın rahmeti ve bereketleri üzerinize olsun ehl-i beyt... Şüphe yok ki Allah nimet vermesiyle hamde layıktır, lütuf ve ihsaniyle yücedir.»

74 — İbrahim'den o korku gidince ve kendisine (Bir çocuk doğacağına dair) müjde gelince, Lût kavmi hakkında (azap edilmeleri mevzuunda) elçilerimiz olan meleklerle mücâdeleye başladı (azabın kaldırılmasını istedi).

75 — Çünkü İbrahim, hakikaten yumuşak huylu, bağı yanık ve kendisini tamamen Allah'a teslim etmiş bir kimse idi.

76 — Melekler : «— Ey İbrahim! Bu mücâdeleden vaz geç; çünkü Rabbinin emri geldi. Muhakkak sûrette onlara, geri çevrilmesi imkânsız bir azap gelecektir.» dediler.

HİCR SÜRESİ :

51 — Hem o kullara, İbrahim'in müsâfirlerinden (kendisine misafir olarak gelen meleklerden) haber ver :

52 — Hani melekler, İbrahim'in yanına varıp «selâm» demişlerdi. (İbrahim misâfir melekler için hazırladığı yemeği, misafirlerin yemediğini görünce) dedi ki : «— Biz, sizden cidden korkuyoruz.»

53 — Melekler de : «— Korkma gerçektën biz, sana, bilgin bir oğul müjdeliyoruz.» dediler.

54 — İbrahim dediki : «— Bana ihtiyarlık gelmişken, beni mi müjdelediniz? Neye dayanarak müjdeliyorsunuz?

55 — Onlar : «— Seni hak ve gerçeikle müjdedik, onun için Allah'ın rahmetinden ümidini kesenlerden olma», dediler.

56 — İbrahim dediki : «— Sapıklardan başka, kim Rabbinin rahmetinden ümid keser?»

EZ-ZÂRIYAT SÜRESİ :

24 — (Ey Resûlüm), sana geldi mi, İbrahim'in ikram edilen misafirlerinin haberi?

25 — Hani onlar, İbrahim'in yanına varmışlardı da selâm vermişlerdi. O da (onlara karşılık olarak) selâm vermiş, (bunlar) : «— Tanınmadık bir kavim.» demişti.

26 — Hemen bir bahane ile ailesine giderek bir semiz dana (kesip etini) getirdi de,

27 — Onu (yemek olarak) önlerine koydu. «— Yemeğe buyurmaz mısınız?» dedi. (yemeğinden misâfirlerin yemediğini görünce) :

28 — O vakit onlardan (İbrahim'in) içine bir korku düştü. Onlar : «Korkma!» dediler; ve onu çok bilgin bir oğul ile müjdediler.

29 — Bunun üzerine (İbrahim'in) hanımı bir çığlık içinde döndü de elini yüzüne çarptı : «— Ben kısır bir koca karıym! (nasıl çocuğum olabilir» dedi.

30 — Onlar dediler ki : «— İş, sana dediğimiz gibidir. Bunu Rabbin buyurdu. Şübhesizki o, Hakimdir, alimdir.»

31 — (Hz. İbrahim, kendisine misâfir olarak gelen meleklerle) dediki : «— O halde İsteğiniz nedir, (niçin gönderildiniz)? Ey elçiler-»

32 — Onlar dediler ki : «— Biz, günahkâr bir kavme (Lût peygamberin kavmine) gönderildik;

33 — Üzerlerine çamurdan (pişirilmiş) taşlar atmak için.

34 — Ki o taşlar, Rabbinin katında, haddi aşanlar için damgalanmışlardır.

35 — Nihayet Lût'un memleketinde bulunan mü'minleri (oradan) çıkardık, (ki kalan kâfirleri helâk edelim).

36 — Fakat bir evden başka orada müslüman'da bulmadık.

37 — Ve öyle acıklı azaptan korkacaklar için orada bir ibret nişânesi bıraktık, (o memleketi harabe ve taş yığını haline getirdik.)

ES-SAFFAT SÜRESİ :

100 — Ey Rabbim! Bana salihlerden bir çocuk ihsan buyur, (diye duâ etti.)

101 — Biz de ona uysal bir oğul müjdeledik.

102 — Vakta'ki, yanında koşmak çağına erdi, (ona şöyle) dedi : «— Yavrum! Ben rüyamda görüyorum ki, seni boğazlıyorum. Artık bak, ne düşünürsün?» (çocuk ona şöyle dedi : «— Babacığım! Sana emrediliyorsa yap. İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın.»

103 — Vaktaki, bu sûretle ikisi de, (baba-oğul Allah'ın emrine) teslim oldular, İbrahim, çocuğu yanına üzerine yıktı;

104 — Biz de ona şöyle nidâ ettik : «— Ey İbrahim-

105 — Gerçekten rüyana sadâkat gösterdin. Şüphesiz ki biz, güzel amel işleyenleri işte böyle mükâfatlandırırız.»

106 — Muhakkak ki, bu açık bir imtilandı.

107 — (Oğlunu kesmeğe karşılık) ona büyük bir kurbanlık, (semiz koç) fidiye verdik.

108 — Yine ona, sonradan gelenler içinde iyi bir yad bıraktık.

109 — Bizden saadet ve selâmet olsun İbrahime...

110 — Güzel amel işleyenleri, işte böyle mükâfatlandırırız.

111 — Çünkü o, mü'min kullarımızdandı.

112 — Bir de ona salihlerden bir Peygamber olmak üzere İshak'ı müjdeledik.

113 — Hem İbrahim'e, hem İshak'a bereketler verdik. Her ikisinin soyundan mü'min olan da var, nefisine açık zülmeden de var.

EL-BAKARA SÜRESİ :

260 — Bir vakit İbrahim şöyle demişti : «— Ey Rabbim, ölüleri nasıl diriltirsin? bana göster.» Allah : «—Ölüyü dirilttiğime inanmadın mı?» buyurdu. İbrahim : «— Elvet inandım, fakat kalbim tam yatışın diye sordum,» dedi. Allahü (Teâla) buyurdu ki, kuşlardan dört cins tut ve iyice gözden geçirdikten sonra kendi elinle parçala ve dağ başına onlardan birer parça koy. sonra onları çağır; koşarak sana geleceklerdir. Bil ki Allah, dilediği her şeyde galibdir, hikmet sahibidir.

EN-NAHL SÜRESİ :

120 — Gerçekten İbrahim hak dine yönelen, Allah'a itaât üzere bulunan, bütün hayırlı hasletleri kendisinden toplayan bir imamdı (Önderdi) ; ve hiç bir zaman müşriklerden olmamıştı.

121 — Allah'ın nimetlerine şükredendi. Allah da onu seçmiş, doğru bir yola iletmışti.

122 — Biz, dünyada ona güzel bir anılış verdik (her din sahibi onu sever ve iyilikle anar). Muhakkak ki o, ahirette salihlerdendir. (Allah'ın öz kullarındandır.)

123 — Sonra ey Resûlüm, sana şöyle vahy ettik : Doğru yola yönelerek İbrahim'in dinine uy, o hiç bir zaman müşriklerden olmadı.

EL-EN'AM SÜRESİ :

161 — De ki : «— Beni, Rabbbim, şübhesiz doğru bir yola hidâyet buyurdu; O, öyle bir din ki, gayet sağlam ve devamlı. İbrahim'in Hakk'a yönelmiş tevhid dini ve o (İbrahim), hiç bir zaman müşriklerden olmadı.»

EL-MÜMTEHİNE SÜRESİ :

4 — Gerçekte İbrahim'in ve beraberinde olanların sözlerinden sizin için güzel bir örnek oldu : Vakıtle kavimlerine dediler ki, «— Biz sizlerden ve Allah'tan başka taptıklarınızdan beriyiz. Siz, Allah'ın birliğine iman etmedikçe, sizi (dininizi) tanımıyoruz. Sizinle aramızda ebedî düşmanlık ve kin baş

gösterdi.» Ancak İbrahim'in, babası için şöyle demesi müstesna olmuştur : «— Elbette senin için mağfiret dileyeceğim; fakat Allah'ın azabından hiçbir şeyi kaldırmağa senin için gücüm yetmez.» (O halde ey mü'minler, siz şöyle deyin) : «— Ey Rabbiniz, ancak sana tevekkül ettik, sana ibâdete koyulduk ve yalnız sanadır dönüş...

SAD SÜRESİ :

45 — Dinde görüş ve kuvvet sahibleri olan kullarımız İbrahim'i, İshak'ı, Yakub'u da hatırlar.

46 — Çünkü biz, onları, âhiret yurdunu anmaktan ibaret pâk bir hasletle halis (insanlar) kıldık.

47 — Gerçekten onlar, katımızda seçilmiş hayırlı kimselerdendir.

EL-ANKEBÛT SÜRESİ :

16 — İbrahim'i de kavmine peygamber gönderdik. Hani kavmine şöyle demişti : «— Allah'a ibâdet edin ve ondan korkun. Bu sizin için daha hayırlıdır, eğer bilerseniz.»

17 — Siz, Allah'ı bırakıp da ancak bir takım putlara tapıyorsunuz ve yalan uyduruyorsunuz. Gerçekten Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, size rızık vermeye güçleri olamaz. O halde bütün rızıkları Allah katında arayın. O'na ibâdet edin; ve O'na şükür eyleyin (kıyamette) hep ona döndürüleceksiniz.»

24 — (Hz. İbrahim, imana davet edince) kavminin cevabı ancak şu olmuştur : «— Öldürün onu,

yahud yakın onu!» (Bunun üzerine kavmi, İbrahimi' ateş eattığı zaman) Allah da onu ateşten kurtardı. Elbette bunda iman edecek bir kavim için şübhe götürmez ibretler var.

25 — (İbrahim, kavmine) dedi ki : «— Siz, dünya hayatında, aranızda sevgi olsun diye, Allah'ı bırakıp bir takım putlara tapındınız. Sonra kıyâmet gününde ise, bir kısmınız bir kısmınıza küfür isnad edecek ve bir kısmınız bir kısmınızı lânetliyecektir. Barınağınız da ateştir. Sizin için (Allah'ın azabını kaldıracak) hiç bir yardımcı yoktur.»

26 — Bunun üzerine İbrahim'e (ilk olarak) Lüt iman etti. İbrahim şöyle dedi : «— Ben Rabbimin emrettiği yere (Harran'dan Filistin'e) hicret edeceğim. Şübhe yok ki Allah, azizdir (her şeye galiptir, Hakimdir.) Hükmünde hikmet sahibidir.»

27 — Biz İbrahim'e (evlâd ve torun olarak) İshak'ı ve Yakub'u ihsan ettik. Hem peygamberliği, hem de kitabı onun nesline ikram ettik Kendisine de dünyada mükafatını (peygamberliği ve güzel övgüyü) verdik. Muhakkak ki o, âhirette salihîndendir (cennet ehlindedir.)

EL-BAKARA SÜRESİ :

135 — Yahûdi ve Hıristiyanlar, müslümanlara şöyle dediler : «— Bizim dinimize girip Yahûdi veya Hıristiyan olun ki, doğru yolu bulasınız.» Habibim sen de ki. «— Hayır, biz Hak yol üzere bulunan Hz. İbrahim'in dinindeyiz. O, hiç bir zaman müşriklerden (Allah'a ortak koşanlardan) olmadı.»

136 — Ey mü'minler! Yahûdi ve Hıristiyanların sizi kendi dinlerine dâvetlerine karşı şöyle deyin : «— Biz Allah'a ve bize indirilen Kur'ân'a, İbrahim ve İsmâil ve İshak ve Yakub ve torunlarına indirilenlere, Musa'ya, İsa'ya verilenlere (kitaplara) ve bütün peygamberlere Rableri tarafından verilen kitaplara iman ettik. Onların hiç birini diğerinden ayırt etmeyiz. Biz, ancak Allah'a boyun eğen müslimleriz.»

137 — Artık Yahûdi ve Hıristiyanlar, sizin bu imanınız gibi iman ederlerse, muhakkak hidâyet bulmuşlardır. Eğer yüz çevirirlerse, size karşı ayrılık ve düşmanlık üzeredirler. Ey Habibim, sen onların düşmanlığından endişe etme; Allah sana kâfidir (yakında onların şerrini senden def edecektir.) Allah hakkiyle işiten ve bilendir.

138 — Ey mü'minler, deyiniz ki : «— Biz Allah'ın boyasına (dinine) girmişiz. Allah tarafından olan bir dinden daha güzel din, kimin olabilir? İşte biz ona ibâdet edenleriz.»

139 — Ey Habibim, onlara söyle : «— Allah'ın dininde ve ona bağlanmakla üstün olmada bizimle çekişip mücâdele mi ediyorsunuz? Halbuki o, bizim de Rabbinizdir, sizin de Rabbiniz (ona kulluk yapmak herkese vaciptir.) Yaptıklarımızın mükâfatı bize, sizin yaptıklarınızın cezası da size aittir. Biz ona özümüzle bağlanmışız.

140 — Yoksa siz şöyle mi diyorsunuz? : «— İbrahim, İsmâil, İshak, Yakub Peygamberler ve torunları Yahûdi veya Hıristiyandırlar.» Ey Habibim, onlara söyle : «— Peygamberlerin dinini siz mi daha iyi bilirsiniz, yoksa Allah mı Allah tarafından gelen kitap vasıtasıyla bildiği ve kendince sabit gör-

düğü şeyin şahitliğini gizliyenden daha zalim kim olabilir? Allah yaptıklarınızdan gafil değil.»

EN-NISÂ SÜRESİ :

54 — Yoksa Allah fazlından insanlara verdiği nimetlere hased mi ediyorlar? Gerçekten biz İbrahim hanedanına kitap ve hikmet verdik. Hem de onlara büyük bir mülk ve saltanat ihsan ettik.

163 — Nuh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahy ettiğimiz gibi (Habibim) sana da vahy ettik; ve yine İbrahim'e, İsmâil'e, İshak'a, Yakuba, Yakub'un evlâdlarına, İsa'ya, Eyyub'a, Yunusa, Harun'a, Süleyman'a da vahy ettik ve Davuda Zebûr'u verdik.

ET-TEVBE SÜRESİ :

70 — Onlara, şu kendilerinden öncekilerin haberi gelmedi mi? Nuh kavminin, Âd'ın, Semûd'un, İbrahim kavminin, Medyen sahiplerinin ve mü'tefiklerin (Lût kavminin)... Onlara, peygamberleri mü'cizeler getirmişti (de inkârları yüzünden helâk olmuşlardı.) Böylece Allah onlara zulmetmiş değildi. Fakat onlar kendi nefislerine zulmediyorlardı.

ÂL-İ İMRAN SÜRESİ :

97 — Orada açık alâmetlerle İbrahim'in makamı vardır. Kim oraya girerse taarruzdan emin olur. azık ve binek bakımından yoluna gücü yeten her-

kimsenin o beyti haçetmesi, insanlar üzerinde Allah'ın hakkıdır, farzdır. Kim bu farzı tanımazsa, herhalde Allah'ın ihtiyacı yok, o bütün alemlerden mustağnidir.

EL-HAC SÜRESİ :

27 — Bütün insanlara haccı ilân etti, gerek ya-ya olarak, gerek her uzak yoldan binek üzerinde senin huzuruna gelsinler.

28 — Tâ ki kendilerine ait menfaatlere şahid olsunlar ve Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği dört ayaklı hayvanlar (kurbanlıklar) üzerine belirli günlerde (kurban kesme günlerinde) Allah'ın adını ansınlar. İşte bu kurbanlıklardan yeyin ve muztar fakiri doyurun.

29 — Sonra kirlerini (saç ve tırnaklarını) at-sınlar, adaklarını yerine getirsinler ve o kadın olan Beyt'i (Kâbe'yi) tavaf etsinler.

Ceddü'l-Enbiya (Peygamberlerin atası) Hz. İbrahim (A.S.)ın hakkında kısa bir malûmât bir kaç sayfaya dercettikten sonra, mezkûr yüce Peygamber'in zâlim ve ceberut Nemrud'la Hak uğrunda toprakları üzerinde (bütün güçlüklerle rağmen) mücâdele ettiği URFA şehri ve sınırı dahilindeki anlatmaya değer diğer belli başlı noktaları hakkında da muhterem okuyucularıma kısa bir bilgi vermeyi ve nazarı dikkatlerine arz etmeyi uygun buldum :

U R F A :

Güneydoğu Anadolu bölgesinin en tatlı ve şirin beldelerinden biri olan Urfa, meşhur Arap tarihçisi EBÜL FEREC'e göre Nuh tarafından sonra yeryüzünde inşa edilen ilk şehirlerden birisidir. Doğudan Mardin, Diyarbakır, Güneyden Suriye, Kuzeybatı ve Batı yönlerinden Fırat nehri ile sınırlı bulunan bu şehir, bir çok istilâ ve muhasaralara maruz kalmasına rağmen bugüne dek ayakta durması ve benliğini büyük ölçüde muhafaza etmesi ilâhî bir siyanetin eseri olarak telâkki etmek daha doğru olur.

Ilıman bir iklime sahip olan Urfa'nın Hilvan, Siverek, Viranşehir, Akçakale, Suruç, Bozova, Birecik ve Halfeti adında sekiz tane ilçesi vardır. Verimli topraklarının mahsûlü her yıl milyonlarca lira te'min etmektedir.

İslâm - Türk tarihinin en canlı izlerini koynunda saklayan bu belde, kendi tarihi ve İslâmî orf ve âdetlerini, kültürlerini de muhafaza etmiştir. Turistik alandan da büyük değerler taşıyan Urfa, dünyaca peygamberler yatağı olarak tanınmaktadır.

Hız. İbrahim (A.S.)ın doğduğu mağara; mancınık ve ateşe atıldığı yer, Hız. Eyyub'un çile çektiği mağara ve kuyu, Hız. Âdem'in çiftlik yaptığı ileri sürülen Harran ovası, Şuayb Peygamber'in kurduğu şehir, Hız. İsa'nın burayı ziyareti sırasında mendilini attığı kuyu, Cercis Peygamber'in mezarı, Hız. Musa'nın çobanlık yaptığı yer, Hız. Davud'un atını oynattığı ova ve daha nice büyük insanların Urfa'yı ziyaretleri sırasında bıraktıkları izler bu mûnis şehre daha bambaşka bir çehre vermektedir. Bunlar efsane de olsa, bu olayların geçtiği başka bir yer gösterilmediği için din ve ilim adamları hadiseler Urfa'da olmuş olarak kabul etmektedirler.

Urfa'nın ziyaretçilerine övünerek, serbest olarak ilân edeceği ilk özelliği, halkının son derece hoşgörür, misafirperver ve anlayışlı oluşudur. Bu beldede dini, dili, milliyeti, ahlâk anlayışları ne olursa olsun, başkalarını rahatsız etmeyen herkes, aradığı huzur ve sükûnu bulabilir. Öyle ki iklimiyle, havasıyla ve insanların hak şinaslıklarıyla herkesi bağrına çeker ve bir daha gitmek istemez. Aslen Urfalı olan merhum Nâbi bir şiirinde Urfa'nın manevi kudsiyetini şöyle dile getirmektedir :

**Bilâdî hayri halkillah olan şehri ruhadır bu
Zülâli mucizi car-i makamül enbiyadır bu**

Hicâzi kudsiden sonra makamlardan ulvidir bu
Bu mevlûd'ü Halilullah, Ceddü'l-Enbiya'dır bu

Letâfetde, zerâfetde müzeyyen dilkûşâdır bu
Halile ateşi berden selâm eden ruhadır bu.

URFA KALESİ :

Urfa kalesi, Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi sırasında 1516 yılında Akkoyun'lulardan zorla alınmıştır. Evvelâ Diyarbakır vilâyetine bağlanmış, Kanunî Sultan Süleyman zamanında vilâyet olmuştur.

Urfa kalesi; iki beden halindedir. İç kale, dış sur.

İç kale : Şehrin kenarında, Damlacık dağının kuzey eteğinde yüksek bir düz alan üzerine, yuvarlak olarak kurulmuştur. Kalenin doğu, kuzey ve batı yönleri yalçın kayalarla çevrilidir. Güney cephesi, yapılan saldırılara mukavim olmadığı için müdafaa hendeğe konmuştur. Kale içine batıya açılan kapısından girilir. Giriş tarafında bir çok yapı kalıntıları vardır. Evliya Çelebi'ye göre : Bunlar muhafızların oturması için 20 kadar yapı, cephanelik, erzak ambarları, su sarnıçları imiş. Kalenin şehre bakan yönünde iki yüksek, yontulmuş taştan sütunlar mevcuttur. Rivayete göre bunlar: Nemrud'un, Hz. İbrahim (A.S.)ı ateşe attırmak için kurduğu mancınık'ın yerleridir. Bu sütunların doğuda olanının üzerinde 309 tarihli süryanice bir yazı vardır. Bu yazıda : «Ben Eftuha'yım, Güneşin oğluyum. Bu sütunlarla, üzerindeki heykeli Kral MENON'un kızı Kraliçe SELMET için yaptırdık.» denilmektedir. Yazı halen mevcut lâkin heykelden bir eser yoktur.

İç kale; 25 burçla tahkim olunmuş, surları hepsi yontma taşlarla inşa edilmiştir. Burçların yüksekliği 10 - 15, surlarınki ise 7 - 10 m. arasındadır. Alanı 1500 m. kadar olup girintili ve çıkıntılıdır.

Dış sur : Çevresi 3-4 kilometre kadar olup, dörtgen şeklindedir. Ovada ve geniş bir düzlükte gayet büyük ve iri taşlarla inşa edilmiş, sağlam bir hale getirilmiştir. Doğuya açılan «Bey kapısı», batıya bakan «Samsat kapısı», yine aynı yönden açılan «Harman kapısı» kalenin başlıca giriş ve çıkışlarını sağlardı. Urfa şehri her iki kalenin arasına yayılmış bir haldedir.

Urfa kalesi, Rumların yapısıdır. Daha sonra çeşitli milletler tarafından restore (tamir) edilmiş, büyümüş ve bugünkü haline getirilmiştir.

MAĞARALAR :

Urfa, dünyanın en eski şehirlerinden birisi olduğu için, bölgesinde bir çok mağaraları vardır. Bu mağaralarda, kayalar, kayaların üzerinde kabartma heykeller ve Roma, Abbasi, İran, Selçik, Süryanî kitabeleri mevcuttur.

MAKAM MAĞARASI :

Urfa kalesini taşıyan Damlacık dağının kuzey eteğinde iki, yanyana mağara bulunmaktadır. Sağ taraftaki mağara Hz. İbrahim (A.S.)'in doğduğu yer olarak gösterilir. Bu mağaranın yanında bulunan diğer ikinci mağara da, onun annesi Zeliha'ya ait ol-

duğu söylenir. Aynı dağın güney, kuzey ve batı yamaçlarında ASUR barınakları görölmüştür.

HZ. EYYÛB MAĞARASI :

Bu mağara Eyyûbiye mahallesinde olup, burada ayriyeten bir kuyu ve Osmanlılar zamanında yapılmış bir cami vardır. Bu mağaranın sabır ve tahammülü ile emsali görölmemiş Hz. Eyyûb (A.S.)a ait olduğu söylenir. Cenâb-ı Mevlâ'mız yüce kelâmında Hz. Eyyûb hakkında Sa'd sûresinin 44. âyetinde meâlen şöyle buyurmaktadır : «Biz Eyyûb'u sabırlı bulduk. O ne güzel, ne şerefli bir kul idi ki, daima Allah'a teveccüh ve iltica ederdi.»

KIZIL KİLİSE (ULU CAMİ) :

Şehrin tam ortasında, Yıldız meydanındadır. Saman dininin Güneş ve Ay mabedi olarak inşa edilmiş, sonraları Nemrud'a saray olarak kullanılmıştır. Daha sonra hıristiyanlar tarafından kiliseye çevrilmiş olan bir caminin avlusu içinde eski Roma devirlerinden kalma yapıtlara rastlanır. Kızıl kilise denilmenin sebebi, taşlarının kırmızı renkte olduğundandır. Evliya Çelebi'ye göre: Hz. İsa (A.S.); Urfa'ya gelmiş, bu kilisede bir müddet ikâmet etmiş ve hattâ mendilini cami avlusundaki kuyuya atıvermiştir. Bu rivayet olunagelen söz halk arasında yaygındır.

İslâmiyetin doğuşuyla bu kilise, camiye çevrilmiş ve şehrin en büyük camisi olduğu için bu isim ile anılmıştır. Caminin avlusunda sekiz köşeli bir ka-

ide üzerinde inşa edilmiş bir minare mevcuttur. Mimarî değeri yüksek olan bu abide M. 1096 ilâ M. 1684 yılında tamir gördüğü kitabesinden anlaşılmaktadır.

H. 587, M. 1192 yılında Selçuk hükümdarı Selâhaddin-i Eyyûbî adına Melik Selâhaddin Yusuf bin Eyyûb tarafından inşa edilen, Selâhaddin Medresesi de Ulu Cami avlusunun doğu köşesindedir.

HALİLÜ'R-RAHMAN CAMİİ :

Bu cami, hicretten sonra halifeler tarafından inşa ettirilmiş ve son zamanlara kadar bir kaç defa tamir görmüştür. Caminin güney doğusunda güzel bir üslûpla yapılmış, görmeye değer dört köşeli bir minaresi vardır. Kuzey ve batı yüzlerindeki yazılara göre bu minare H. 608, M. 1211 yılında MELİK EŞREF MUZAFEREDDİN MUSA tarafından yaptırılmıştır. Yerli halk buraya makam camii der.

RIZVANIYE CAMİİ :

Bahklı göl kenarındadır. H. 1149, M. 1736 tarihinde Rakka valisi Ahmet Rizvan (Rıdvan) Paşa tarafından yaptırılmıştır. Avlusunun doğu, kuzey ve batısında medrese odaları ile kitap sarayı vardır. Bugün caminin müstemilâtındaki bu medreselerde evkâf tarafından beslenen fakir talebeler barındırılmaktadır. Bu cami sanat ve mimarlık yönünden çok büyük değer taşımaktadır.

HASAN PAŞA CAMİİ :

Dergâh Camii'nin kuzey doğusundaki sahada yer alan bu cami, 905, M. 1499 yılında; Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan adına, Şeyh Yakup tarafından yaptırılmış ve II. Selim zamanında tamir görmüştür. Caminin büyük bir avlusu vardır. Bu avlu içinde Balıklı gölden akan su geçmekte ve cami'e bambaşka tatlı bir manzara vermektedir.

DER-İ MESİH - RAHAVİ :

Eski elektrik fabrikasının bulunduğu binadır. Daha sonra tamir görerek bugünkü şekline getirilen bu bina, M. birinci asırda inşa edilmiştir.

Evliya Çelebi'ye göre: Hz. İsa, Urfa'ya geldiği zaman bu kiliseyi de ziyaret etmiş, bundan dolayı buraya «Der-i Mesih» denilmiştir. Çelebi'nin Urfa'yı ziyaret ettiği sıralarda mezkûr kilise faaliyette imiş. Hevariyyûn burada İncil'i gayet ve yavaş bir sesle okurlarmış. Onun için de bu kiliseye «RAHAVİ» denilmiştir.

KARA MEYDAN CAMİİ :

Yıldız meydanı semtinde ve şehrin ana caddesi üzerinde yer alan bu cami, H. 1265, M. 1846 yılında Arapkirli Hüseyin Paşa tarafından yaptırılmıştır.

YUSUF PAŞA CAMİİ :

Saray önü civarındadır. H. 1121, M. 1703 tarihinde, Urfa matasarrafı Vezir Yusuf Paşa tarafından yaptırılmıştır. Geniş bir avluya sahiptir.

BİBLİYOGRAFYA:

- 1 — Kur'ân-ı Kerîm ve Meâl-î Âlisi : Fikri Yavuz.
- 2 — Tafsîl-ü Âyetil Kur'ânîl Hakîm: İdvar Montîye.
Fransızcadan Arapçaya çeviren: M. Fuad A. Bakî.
- 3 — Tarihi Taberi Tercemesi: Ebû Cafer Muhammed
b. Cerir.
- 4 — Kıssasü'l-Enbiyâ: Abdülvahap Nacar: Arapça.
- 5 — Tefsir-i Celâleyn: Arapça.
- 6 — Büyük Lügat ve Ansiklopedi: Cilt: 6.
- 7 — Müzekki'n- Nüfus: Eşrefoğlu.
- 8 — Mektûbat: İmam Rabbanî, H. Hilmi Işık.
- 9 — Meydan Larousse.
- 10 — Türkiye Turizm Aylık Mecmua. Sayı: 4 - 1969.
- 11 — Hak Dini Kur'ân Dili: Elmalılı A. Hamdi Yazır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	5
Balıklı göl: Halilü'r-Rahman - Aynı - Zeliha	7
Hz. İbrahim	8
Hz. İbrahim'in doğumu ve neticeleniş şekli	9
Hz. İbrahim'in mağara hayatı	11
Hz. İbrahim'in mağara hayatından kurtuluşu ve babası tarafından put satmaya zorlanması ...	14
Hz. İbrahim'in Babil kavmine peygamber olarak gönderilmesi ve onları Hak dine dâveti	18
Hz. İbrahim'in putları kırması ve Nemrudla mücadelesi	19
Hz. İbrahim'in hapiste iken cihâdı	22
Hz. İbrahim'in ateşe atılma hâdisesi	24
Hz. İbrahim'in salimen ateşten kurtulması ve Nemrud'un ona karşı âcizliği	27
Hz. İbrahim'in Filistin'e hicreti	30
Nemrud'un helâk olması	34
Hz. İbrahim'in oğlu İsmail'in kıssası	40
Hz. İsmail ve Hâcer'in Harem-i şerife götürülmesi	43
Hz. İbrahim'in oğlu İsmail'i ziyareti	47
Hz. İshak'ın doğumu ve Lût'un kıssası	49
Hz. İsmail'in kurban edilmesi hâdisesi	59
Hz. İbrahim ve İsmail'in Kâbeyi bina etmeleri ...	62
Hz. Sâre'nin vefatı	67
Hz. İbrahim'in vefatı	68
Hz. İbrahim'in Allahü Teâlâ'nı nölüyü nasıl dirilttiğini sual etmesi	70
Hz. İsmail'in peygamberliği ve vefatı	72
Hz. İshak'ın peygamberliği ve vefatı	73
İs'in Yâkub'a karşı düşmanlığı ve neticesi	75
Kur'an-ı Kerim'de Hz. İbrahim hakkındaki âyet-i kerîmelerin yüce meâlleri	79
Urfa ve kalesi	106
Urfanın bazı mühim câmileri	108

*İnsan Ancak
Çalışması Oranında
Netice Alır*

KUR'AN-I KERİM

ISTEME ADRESİ:

RIZA NERGİS
Vakıflar Müdürü

15.11.